

Vliv psychomotoriky na rozvoj interpersonálních vztahů u dětí předškolního věku

Radana Bartošíková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radana BARTOŠÍKOVÁ**
Osobní číslo: **H09018**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Téma práce: **Psychomotorika u dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti psychomotoriky u dětí předškolního věku.

Příprava metodiky výzkumné části. Výběr mateřské školy pro realizaci pedagogického experimentu s náplní psychomotorických aktivit.

Realizace výzkumného projektu. Vstupní šetření u vybraného souboru dětí předškolního věku – testy pozornosti, osobnostní anketa a realizace pedagogického experimentu s náplní psychomotorických aktivit. Výstupní šetření – testy pozornosti. Rozhovory s rodiči a s učitelkami MŠ.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAHUTKOVÁ, Marie. Psychomotorika. Vyd. 2. Brno: PdF MU, 2007.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

DVOŘÁKOVÁ, Hana. Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-693-4

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Vyd. 2. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-7315-185-0.

PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3

SZABOVÁ, Magdaléna. Cvičení pro rozvoj psychomotoriky. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-276-9

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

22. listopadu 2011

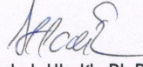
Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ...28.4.2012...

Jaroslav Radomský

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Má práce je zaměřena na problematiku vlivu psychomotoriky na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku. Zabývá se i tím, jak jsou učitelky seznámeny s psychomotorikou a zda ji využívají i v samotné praxi. Teoretická část vymezuje pojmy a teoretická východiska z oblasti dítě předškolního věku a psychomotoriky. V praktické části byl realizován výzkum v prostředí mateřské školy, kde byl proveden experiment v podobě deseti lekcí psychomotorických činností.

Klíčová slova: zdraví, pohyb, předškolní věk, psychomotorické hry, interpersonální vztahy.

ABSTRACT

This Bachelor Thesis focuses on the problematics of the influence of psychomotorics on interpersonal relations of preschool children. It also deals with how teachers are familiar with psychomotorics and if they use it in practice. The theoretical part describes the basics and basic theories in the area of preschool children and psychomotorics. The practical part consists of research in kindergartens, where there was executed an experiment in the form of ten lessons of psychomotoric activities.

Keywords: health, locomotion, preschool age, psychomotoric games, interpersonal relations.

Na tomto místě bych ráda poděkovala v první řadě doc. PaedDr. Marii Blahutkové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala mateřské škole Míličova, Zlín za vstřícné přijetí a pomoc při realizaci pedagogického výzkumu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.1 FYZIOLOGICKÉ HLEDISKO.....	12
1.2 PEDAGOGICKÉ HLEDISKO	14
1.3 PSYCHOLOGICKÉ HLEDISKO	14
1.4 EMOČNÍ A SOCIÁLNÍ HLEDISKO.....	16
2 HRA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE	17
2.1 VÝZNAM HRY V HISTORII	17
2.2 ZNAKY HRY	18
2.3 FUNKCE HRY	19
2.4 DĚLENÍ HER.....	20
2.5 PSYCHOMOTORICKÉ HRY.....	21
3 PSYCHOMOTORIKA	24
3.1 PSYCHOMOTORIKA A JEJÍ POSTAVENÍ V SYSTÉMU VĚD	25
3.2 KINANTROPOLOGIE	26
3.3 PSYCHOMOTORIKA, ZDRAVÍ A DUŠEVNÍ HYGIENA	27
3.3.1 Zdraví	27
3.3.2 Duševní hygiena.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 METODIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘNÍ	31
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A HYPOTÉZY	31
4.2 CÍLE VÝZKUMU	31
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A MÍSTO VÝZKUMU	32
5 POUŽITÉ METODY	35
5.1 EXPERIMENT	35
5.1.1 Průběh experimentu	35
5.2 INTERVIEW	45
5.2.1 Prostředí pro interview	45
5.2.2 Průběh interview	45
5.3 ANKETA	50
6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	53
6.1 APLIKAČNÍ ROZMĚR	54
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM TABULEK	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Člověk je tvor společenský, proto jako hlavní riziko považujeme pocit osamocení, nedostatek respektu, lásky, porozumění od ostatních. Základním prvkem společnosti je rodina, ale také samozřejmě vrstevníci a dospělí, se kterými se dítě v průběhu etapy předškolního vzdělání setkává. Příkladem nebo vzorem pro dítě tedy nemusí být pouze rodiče, ale také učitelka v mateřské škole, která dětem může pomoci plnohodnotně se začlenit do společnosti. Výborným způsobem, jak se toto může odrazit v běžném programu mateřských škol jsou psychomotorické činnosti.

Moderní doba často vyčerpává naše přirozené obranné síly a zanechává organismus vnímavý ke stresu, což může vést k celé řadě zdravotních problémů. Stres je sice přirozenou součástí našeho života a lidská psychika zná mechanismy, jak se zátěží vyrovnat, ovšem ne vždy fungují dostatečně účinně. Pokud zátěž trvá dlouho, člověka stres vyčerpá natolik, že vede k pocitům bezvýchodnosti i beznaděje. To můžeme pozorovat už i v mateřských školách. Mnoho rodičů má na své děti přehnané nároky, které mohou s přibývajícím věkem samozřejmě růst. Jedná se například návštěva zájmových kroužků, do kterých rodiče své děti zapíší, aniž by si uvědomovali, zda dítě má čas samo na sebe, nebo spěch a s tím spojené nepravidelné stravování. Právě psychomotorická cvičení mohou pomoci se zvládnutím stresových situací i plnohodnotně se začlenit do kolektivu. Psychomotorická cvičení pomáhají odreagovat se od dnešní uspěchané doby.

Toto téma jsem si zvolila na základě volitelného předmětu při studiu. Psychomotorika využívala prvků, které jsou vhodné k zařazení do mateřských škol. K tomu využívá netradiční náčiní, které by bylo pro děti jistě atraktivní a nezvyklé, proto věřím, že i pozornost u dětí by se zvýšila. Všimla jsem si na školní praxi také toho, že učitelky dostatečně nevyužívají pohyb v mateřských školách. Raději volí sedavé zaměstnání z toho důvodu, že chtějí ve své třídě ticho a klid. Neuvědomují si ale, že tím se v dětech hromadí energie. Pohybová aktivita je nenahraditelnou složkou života každého člověka. Pohyb upevňuje naše zdraví a je také prostředkem pro seznamování se s novým prostředím, důležité zejména

na pro děti předškolního věku. A právě pohyb, který je obohacený o prvky psychomotoriky pomáhá v rozvoji všech stránek osobnosti dítěte.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, nakolik je psychomotorika využívána v mateřských školách a zda má vliv na interpersonální vztahy u předškolních dětí. Byla bych také ráda, aby se učitelky o tyto činnosti začaly zajímat a tuto problematiku studovat v rámci rozvoje osobnosti, protože psychomotorická cvičení mohou pomoci dítěti, ale také učitelce.

Bakalářská práce je koncipována na část teoretickou, která je rozdělena do tří kapitol, ve kterých se zabývám charakteristikou dítěte předškolního věku, psychomotorikou, částečně hrou, zdravím a duševní hygienou. V praktické části se zabývám zjištěním, zda má psychomotorika vliv na interpersonální vztahy mezi dětmi a zda jsou učitelky seznámeny s prvky psychomotoriky. V průběhu samotného výzkumu jsem provedla anketu mezi rodiči. Tématem bylo zjištění, zda mají podle nich děti dostatek pohybu a zda rodiče mají přehled o vztazích mezi dětmi ve třídě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Období předškolního věku je jedním z nejdůležitějších pro správný všestranný rozvoj dítěte. Od předchozího období lze pozorovat znatelný pokrok. Týče se pohybů, které jsou dokonalejší a to jak v oblasti jemné, tak i hrubé motoriky. Zdokonaluje se komunikační schopnost v oblasti obsahu, výslovnosti a slovní zásoby. Podle Piageta je předškolní období charakterizováno jako období názorného myšlení. To se vyznačuje tím, že dítě vyvozuje závěry v závislosti na vnímání, především zrakem. Příkladem může být, že pokud přesypane v přítomnosti dítěte korálky z jedné skleničky do druhé s menším průměrem dna, bude tvrdit, že v druhé skleničce je korálků více i přesto, že ví, že korálků nepřibýlo, ani neubýlo. Předškolní období můžeme charakterizovat také jako období her. Od paralelní postupně přechází ke kooperativní.

1.1 Fyziologické hledisko

Dítě ve třech letech ukončilo důležitou etapu, v níž se naučilo chodit a pohybovat se po vzoru dospělých. Dítě by mělo chodit a běhat jak po rovině, tak i po nerovném terénu. Často nepadá a ze schodů a do schodů chodí bez držení. Tříleté dítě ovládá pohyby ruky natolik, že je schopno napodobit směr čar.

Bacus (2004) ve své knize popisuje základní pohybové schopnosti dítěte, které má rozdělené na kategorie dítě do pěti let a od pěti let.

Dítě od čtyř do pěti let by mělo výt vysoké kolem 100cm, vážit by mělo od 14 do 20 kg. Toto dítě má velkou potřebu pohybu. Dítě v tomto věku zvládne kotrmelec, hry s míčem, hraje na honěnou, střídá nohy ze schodů a do schodů. Zvládá i delší procházky.

Dítě od pěti do šesti let již samo skáče po jedné noze i snožmo, má více posílené stabilizační svaly, proto lépe udrží rovnováhu například na kole či bruslích. Jeho pohyby jsou přesné. Zvládne již rozlišovat pravou a levou stranu. Má smysl pro rytmus a koordinaci svých pohybů. Toto dítě měří do od 105 do 115 cm, váží 16 až 21 kg.

Musíme si však uvědomit, že toto je jen průměrný výčet toho, jaké dítě je a co zvládne. Každé dítě se vyvíjí individuálně. Pokud dítě vybočuje z tohoto průměru, nemů-

žeme tvrdit, že se nevyvíjí normálně. Langmeier a Krejčířová (2008) uvádí, že u dítěte ve čtyřech letech se rychle projeví zručnost a soběstačnost. To se odrazí v tom, že samostatně jí přiborem, samo se svléká i obléká, obuje si i zaváže boty a samo se zvládne pod dohledem okoupat.

Dvořáková (2002) zmiňuje kompetence ve vztahu s pohybem:

1. Pohybové dovednosti

○ *Lokomoční*

- pohybuje se v prostoru různými směry
- pohyb přes překážky
- pohyb v různém prostředí
- zvládat pohyb v souvislosti s rytmem
- pohyb s kamarádem ve dvojici nebo ve skupině
- skákání a poskoky v různých kombinacích

○ *Nelokomoční*

- polohy těla podle pokynů (znát části těla)
- pohybovat částmi těla
- pohyb kolem os svého těla
- pohyb na hudbu

○ *Manipulační*

- manipulace s předměty a náčiním
- znát pohyby pomůcek a přizpůsobit tomu pohyb
- spolupráce u ovládní pomůcek
- využít pomůcek k pohybu

2. Tělesná zdatnost

- zvládnout přiměřenou zátěž
- dokázat zpevnit a následně uvolnit tělo
- dokázat protáhnout tělo

3. Kognitivní a afektivní oblast

- znát a pojmenovat části těla
- pravolevá orientace
- mít ponětí o orgánech, zejména srdci
- vědět, že svaly umožní pohyb
- vědět, že jen pohyblivé tělo je zdravé
- používat a znát pojmy, které jsou spojené s pohybem
- dodržovat pravidla
- spolupracovat
- respektovat ostatní
- psychomotorické prvky – nebát se v jiném prostředí, mít radost z pohybu

Z mého pohledu bylo důležité zařadit i tuto oblast, protože úzce souvisí s pohybem samotným.

1.2 Pedagogické hledisko

Z pedagogického hlediska je toto období obdobím hry. Hra je v předškolním věku nejpřirozenější dětskou činností. Hra je spjata jak s motorickým vývojem, tak i s vývojem psychickým. Dítě si osvojí mravní návyky, obohatí se v řečové oblasti a pomáhá při socializaci. (Kuric, 1963)

Langmeier a Krejčířová (2008) uvádí, že podstatou hry je spontánnost, objevování nových věcí, tvořivost a volnost. Hru nelze nařídít, ale lze ji podporovat a rozvíjet.

1.3 Psychologické hledisko

Kolem čtvrtého roku života dítěte se inteligence dostává na úroveň *názorového myšlení*. Předchozí etapa předpojmového myšlení byla charakteristická užíváním slov nebo symbolů jako předpojmů. Ty byly vázány na jednotlivé předměty, ale směřovaly k obecnosti. Nyní již dítě uvažuje v celostních pojmech, které vznikly na základě vystižení podstatných jevů. Usuzování je však vázáno na to, co dítě vnímá, zejména na to, co vidí.

Důkazem jsou Piagetovy pokusy. Vidíme tedy znatelný pokrok, ale i tak názorové myšlení má svá omezení. Dítě zatím nemyslí logicky, umí sice vyvozovat závěry, ale vždy jsou závislé na názoru, respektive na vizuálním tvaru. Předpojmové myšlení je ve svém smyslu egocentrické, antropomorfické, magické a artificialistické. Tento druh myšlení však neznamená, že dítě nerozlišuje fantazii od reality. Již tříleté děti ví, že fantazijní věci mají jiné vlastnosti než skutečné (Langmeier, Krejčířová, 2008). Spolu s myšlením se u dítěte rozvíjí také řeč. Obohacuje se o nová slova a řečový projev se po všech stránkách zdokonaňuje. Dítě pozná rozdíl mezi spisovnou řečí a dialektem (Kolláriková, Pupala, 2001).

Podle Vágnerové (2005) můžeme typické znaky uvažování předškolního dítěte shrnout do následujících kritérií:

1. Způsob, jak dítě nazírá na svět a jaké informace si vybírá:

- *Centrace* – tendence k ulpívání na jednom nápadném znaku, který je považován za podstatný. Předškolní děti nedovedou uvažovat komplexně a přehlíží další znaky, které mohou mít také svou váhu.
- *Egocentrismus* – dítě předškolního věku nechápe, proč by na věc mělo názírat i z jiných hledisek.
- *Fenomenismus* – svět je pro dítě takový, jak vypadá a jeho podstatu ztotožňuje s viditelnými znaky, například odmítá to, že velryba není ryba.
- *Prezentismus* – přetrvávající vázanost na přítomnost. Pro dítě je jev jistota, protože je to tak, jak ho vidí.

2. Způsob, jakým zpracovává tyto informace:

- *Magičnost* – pomáhání si při interpretaci jevů fantazií, zkreslováním.
- *Animismus, resp. antropomorfismus* – přiřítání vlastností živých bytostí i neživým objektům. Děti však jsou schopny odlišit živé a neživé, avšak nedokážou tyto rozdíly přehlížet.
- *Arteficialismus* – způsob vzniku okolního světa. Někdo něco udělal. Například někdo nalil vodu do rybníka, někdo dal měsíc na oblohu a další.
- *Absolutismus* – je jeden z projevů dětské potřeby jistoty. Znamená, že každé poznání má definitivní platnost.

1.4 Emoční a sociální hledisko

Zdrojem citových zážitků je konkrétní činnost. Nejčastější je radost ze hry a rozvíjí se smysl pro humor. Méně časté jsou vztek a zlost, které se mohou projevit například při neúspěšnosti dítěte. Kolem čtvrtého roku u dítěte stále převládá strach z jiného, cizího prostředí a z cizích lidí. Ten ale pomalu ustupuje. Dítě kolem pěti let začíná mít obavy z fantazijních bytostí a uvádí se, že dítě v tomto věku si již uvědomuje strach ze smrti, z nemoci i z války (Plevová in Čížková, 2001).

Rodina zůstává i v tomto období nejdůležitějším prostředím pro dítě. Rodina dítě uvádí do ostatního sociálního prostředí. I když pojem socializace bývá definován široce, předpokládá se, že proces socializace zahrnuje tři aspekty:

1. **Vývoj sociální reaktivity**, což znamená vývoj emočních vztahů k lidem, kteří jsou bližší, i vzdálenější společenskému okolí. Dítě by se mělo naučit komunikaci s lidmi, jak verbální, tak i neverbální. Jedná se zejména o pohled z očí do očí, dotek druhého, podělení se o zážitek druhým a další.
2. **Vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací**. Zde se jedná o vývoj určitých norem, které si jedinec utváří na základě příkazů a zákazů druhých. Ty jeho chování usměrňují do určených mezí. Příkladem selhání jsou například mladiství delikventi.
3. **Osvojení sociálních rolí**, což jsou očekávané vzorce chování a postojů (Langmeier, Krejčířová, 2008).

Socializace ovšem probíhá po celý život jedince. Předškolní období se může jevit jako obtížné období pro socializaci, zejména pokud jde o osvojení sociálních kontrol a sociálních rolí (Langmeier, Krejčířová, 2008).

2 HRA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE

Definovat hru v životě dítěte jako takovou je složité. Pojem hry se používá poměrně často, ale nebyl jednoznačně vymezen. S hrou se setkáváme od dětství až po dospělost a můžeme tak tvrdit, že je významnou formou lidské činnosti. Nejvýznamnější je však v období předškolního věku. Existuje celá řada pokusů o definici hry a vysvětlení její podstaty.

Podle Langmeiera a Krejčířové (2008) je hra činnost, která je vykonávána jen proto, že přináší uspokojení sama o sobě bez toho, aby byl uložen cíl. Člověk si hraje, protože ho to baví.

Podle Mišurcové (1989) je hra dobrovolná spontánní činnost a svobodné sebeuplatnění člověka.

Bednářová (2007) uvádí, že od narození dítěte je hra nejpřirozenější a nejdůležitější činnost. Jejím prostřednictvím získává dítě zkušenosti zejména se světem lidí, věcí, ale na druhé straně, díky hře poznává i samo sebe. Ve hře se tak promítá osobnost dítěte a zároveň ji rozvíjí.

2.1 Význam hry v historii

Hra provází společnost od jejich počátků. Důkazy najedeme již v archeologických vykopávkách i v literatuře. Názor na hru v průběhu historie byl různý, ale postupem času rostl význam hry a tak získala na vážnosti.

Již v antice byla hra spojena s náboženstvím. Chlapci měli hru spojenou s bojem. Svědectví o hře přináší i díla Platona a Aristotela, kde se objevuje myšlenka o hře spojená s výchovou dětí. V období renesance se začaly ve výchově uplatňovat hry pohybové a postupně i hry s obrázky, které měly rozvíjet názornost. Vznik první didaktické hry datujeme v roce 1510, kdy vznikla první obrázková didaktická hra, jejímž autorem byl Thomas Turner. Důležitost hry si uvědomoval také Jan Amos Komenský. Pokládal hru dětí za jednu z nejdůležitějších složek a stavěl ji na místo vedle výživy a spánku. Důležitý byl pro něj hravý způsob učení a právě od hry a spontánní činnosti má být dítě přiváděno k záměrné-

mu učení a práci. Od 17. století vznikaly hry, které dětem pomáhaly učit se. Jsou to hry zejména k přiblížení náboženství, dějepisu nebo například gramatiky. Obohacení her přišlo v 18. století, kdy vzniklo nové pojetí dětství. Dítě se stává středem zájmu a jsou brány ohledy na jeho potřeby. Vznikaly ale názory, že hra odvádí pozornost od práce a od Boha (Mišurcová 1989).

V 19. století se o hru začal hlouběji zajímat F. Fröbel, který si všímal oblíbenosti her u dětí a začal je využívat k upoutání pozornosti dětí a tak rozvíjel jejich schopnosti a znalosti. Zdůraznil, že hra je důležitou součástí v procesu učení (Millarová, 1978).

Od 20. století se zájem o hru ve světě zvýšil. Hra podle psychologů představuje jednu z forem učení a označuje ji jako nejefektivnější formu lidského učení v dětství. V současnosti jsou hry chápány jako důležitá činnost pro vývoj dětí (Millarová, 1978).

2.2 Znaky hry

Hra má podle Koťátkové (2005) významné znaky, podle kterých můžeme poznat, zda činnost, kterou dítě vykonává je skutečně hra:

- **Zaujetí hrou** – hluboké soustředění na činnost. Dítě často zapomene na okolní svět a plně se věnuje hře.
- **Spontánnost** – můžeme ji pozorovat v chování dítěte.
- **Tvořivost a fantazie** – dítě vymýšlí nová, originální řešení. Fantazie má důležitou úlohu.
- **Radost** – s radostí je spojen výraz tváře. Radost ze hry je často doprovázena se samomluvou.
- **Role** – dítě na sebe bere roli druhých a učí se a poznává, jaké je to být v „kůži“ druhých. Pomáhá tak pochopit jejich chování.

2.3 Funkce hry

Podle Kořátkové (2005) hra na dítě působí v oblasti sociální, kognitivní a pohybové.

Sociální rozvoj

Přítomnost sociálních vztahů rozvíjí dítě *zájem o druhé*. To ovlivňuje jeho sociální chování. Zejména *respektování, přijímání druhého*, ale i očekávání, že i on bude stejně respektován a přijímán. S tím souvisí to, že si dítě musí uvědomit, že pro to, aby byl přijat a respektován, musí něco udělat. Proces hry ve skupině dětí je dynamický a je to nezbytné proto, aby se děti domluvily na tématu, záměru, postupu a pravidlech. Děti mají ve hře mnoho příležitostí k sociálnímu učení. Významné je *sebepoznávání* prostřednictvím toho, jak reagují druhí, *vzájemné respektování, navazování přátelských vztahů a prosazování se*.

Kognitivní rozvoj

Kognitivní rozvoj je součástí dětské hry. Podle Piageta rozvíjející se myšlení pomáhá vytvářet složitější způsoby hry a na druhou stranu složitější způsob hry urychlí rozvoj komplikovanějších způsobů myšlení. Ve hře je tak silný popud, který vede děti k novým situacím, podnětům a vnitřně je nutí *poznávat, zkoušet, tvořit a konstruovat*.

Pohybový rozvoj

Pro dítě, které se správně vyvíjí, je charakteristické, že má potřebu pohybu. Už v ranných počátcích touží po pohybu zprostředkovaný někým jiným a později samo začíná experimentovat s vlastním tělem. I když se odborníci shodují na tom, že toto ranné období za hru považovat nemůžeme, tak by se jistě shodli, že je tato doba přípravou na plnohodnotný věk hry. Děti s běžnou potřebou motoriky, kterých je většina, se z pohybu a jeho hrových možností velmi těší, vyhledávají je.

Dítě se však samo ve svých pohybových hrách nepřetěžuje. Není nutné se toho obávat ani tehdy, když se samy děti motivují k vyšším výkonům (Kořátková, 2005).

2.4 Dělení her

Oblast her je rozsáhlá, můžeme se tedy setkat s různým způsobem dělení her. Autoři se liší i v základních hrách, můžeme tedy říci, že neexistuje jednotné třídění.

Mišurcová (1989) se na třídění her dívá z hlediska psychologie a pedagogiky:

Z hlediska *psychologie* jsou děleny na:

- Nepodmíněné, reflexní neboli intuitivní
- Senzomotorické
- Intelektuální
- Kolektivní

Z hlediska *pedagogiky*:

1. Hry tvořivé:

- *Předmětové hry*, kdy dítě manipuluje s předměty.
- *Úlohové, neboli námětové hry*, kdy dítě na sebe bere jinou sociální roli.
- *Dramatizační hry*, kde si dítě ve své představivosti vytváří jak děj, tak i postavy.
- *Konstruktivní hry*, kde dítě manipuluje s předměty a cílem je vytvořit něco, co připomíná skutečnost vzhledem i funkcí.

2. Hry s pravidly

- *Pohybové hry*, kdy se využívá motoriky, například honičky, míčové hry.
- *Intelektuální, neboli didaktické hry*, v nichž je důležitý pedagogický záměr. Tyto hry rozvíjí dítě zejména v rozumové oblasti.

Třídění her z hlediska *zaměření a vývoje* dítěte navrhuje Kuric (In Langmeier, Krejčířová, 2008):

- *Funkční hry*
- *Manipulační hry*
- *Napodobovací hry*

- *Receptivní hry*
- *Úlohové hry*
- *Konstruktivní hry*

Formy dětské hry mohou být různé. U některých her jde o procvičování tělesných funkcí ve složitějších formách – *funkční či činnostní typ hry*.

V dalším případě jsou hry zaměřeny na konstrukci nových věcí z určitého materiálu, kterým může být stavění z kostek, konstrukce postav, dopravních prostředků, stavby z písku a z plastelíny, což nazýváme jako *konstrukční či realistický typ hry*.

V jiných případech dítě využívá předměty, které přeměňuje podle své představy, což znamená, že například s klacíkem na chvíli zachází jako s dítětem, za chvíli jako s mečem. Tento typ hry se nazývá *inkluzivní*.

Jindy se děti samy rozdělí do rolí, což jsou *úkolové hry* (Langmeier, Krejčířová, 2008).

2.5 Psychomotorické hry

Psychomotorické hry mají určité zásady, které se doporučují dodržovat. Blahutková, Klenková, Zichová (2007) tyto zásady rozdělují na *herní zásady psychomotoriky* a na *didaktické zásady psychomotoriky*. Hrou podněcujeme zúčastněné k seberealizaci, k vlastnímu ztvárnění a často je hra zrcadlem, v němž se skoro ani nepoznáme, zejména při spontánních činnostech. Hra je zdrojem neopakovatelných zážitků, při nichž se projevují složky duševního života a rozvíjí se tak naše osobnost. Psychomotorické hry umožní projevit individualitu osobnosti a současně zapojí člověka do skupiny a poutají jedince ke kolektivu. Psychomotorické hry se od běžných her liší zejména používáním netradičních pomůcek, ale i tím, že neexistuje vítězů a poražených.

Herní zásady psychomotoriky:

- Důležitá je *motivace* a pro motivaci využíváme barevnosti náčiní, ale i hudby.
- Pomůcky a náčiní je nutné *připravit* si již před hodinou, kterou je nutné si promyslet a rozvrhnout jak časově, tak obsahově.

- Každá hra musí být *vysvětlena* tak, aby ji všechny děti pochopily. Musíme se ujistit, zda se tak stalo, pokud ne, je možné provést krátkou ukázkou.
- Je dobré, když se do hry *zapojíme* také. Na děti toto působí dobře, přátelsky.
- Pro spontánnost a přirozenost je dobré k pohybu pustit *hudbu*.
- Dětem dáváme prostor pro *tvořivost* a *samostatnost*.
- Každou hru je dobré *zhodnotit* a říci si své pocity ze hry.
- Pokud se používají hry ve dvojici, je dobré děti *prostřídat*.

Didaktické zásady psychomotoriky:

- Hodina má začít volně, děti objevují pomůcky a mohou si s nimi hrát pro uvolnění atmosféry.
- Vlastní začátek začíná v kruhu s učitelem a povídá se o prvním úkolu.
- Navržený úkol řeší děti ve dvojici, v malé skupině nebo samostatně, ale vždy iniciativně.
- Učitel nepřikazuje, ale pomáhá a radí tam, kde je třeba.
- Postup vyžaduje přípravu učitele, i když část hodiny probíhá improvizovaně.
- Děti musí mít pocit, že se podílejí na programu a že se jejich nápady respektují.
- Nepospíchá se, spěch nedovoluje prožitek ze hry.
- Hravost, zábava a pestrost je základní charakteristikou pro výchovný proces.
- Po každé činnosti si děti sednou do kruhu a zhodnotí, co zažily.
- Je nutné vymýšlet nové hry, aby se neopakovaly jak činnosti, tak dvojice nebo skupiny.
- První pomůcky by měly být dynamické a nenáročné na ovládání.
- K poznání nových pomůcek se přistupuje bez velké organizace.
- Učitel nabízí s pomůckou různé varianty a situace.
- Učitel kontroluje chování dětí, aby nebylo extrémní až škodlivé.
- Psychomotorické učení je orientováno vývojově, začíná na individuální tělesné, duševní i společenské úrovni.
- Neúspěchy jsou přínosné, dítě se učí.
- Posuzování pohybových pokroků se musí hodnotit jednotlivě, nikoli vzhledem ke skupině.
- Je nutné podporovat jedince a slabosti ignorovat.

- Závěr se opět odehrává ve skupině v kruhu, vzájemné povídání o prožitcích z aktivit.

3 PSYCHOMOTORIKA

Psychomotoriku můžeme chápat jako pohybovou aktivitu, jejímž prvotním záměrem je *prožitok z pohybu*. V neposlední řadě vede k poznávání lidského těla i okolního prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje. Používají se k tomu jednoduché činnosti s kontaktními prvky, prvky muzikoterapie i relaxační techniky. Psychomotorika je forma aktivního odpočinku, kde se rovnoměrně rozvíjí jak fyzická, tak i psychická stránka osobnosti (Blahutková, 2007).

Význam pohybu je znám již od starověku, ale dnes se zapomíná, co bylo hlavním cílem pohybu. Dnes se neklade důraz na pohyb jako činnost podporující zdraví, ale jako na činnost, kde je možné překonávat rekordy a přinášet vrcholové výkony (Blahutková, 2007).

Podle Dvořákové (2004) můžeme psychomotoriku vnímat z oblasti vývoje člověka. Motorické fáze dětského vývoje pak procházejí těmito fázemi:

1. *Neuromotorika* – je zakotvena v kojeneckém věku a můžeme sem zařadit jak jemnou, tak i hrubou motoriku na podněty z okolí.
2. *Senzomotorika* – ta představuje působení smyslů na tělo, neboli součinnost vnímání a pohybu.
3. *Psychomotorika* – v užším slova smyslu se jedná o motorickou akci vyplývající z psychické aktivity.
4. *Sociomotorika* – motorické chování v rodině, mezi vrstevníky, ve škole...

Vlivem psychomotorických činností se dále posiluje paměť, pozornost, postřeh, orientace v prostoru. Díky psychomotorice také dochází k mezipředmětovému vztahu, neboli prolínání učiva s pohybem (Blahutková, Klenková, Zichová, 2007).

Psychomotorické cvičení je možné použít u všech věkových kategorií – od dětí předškolního věku až po seniory (obrázek č. 1). Dále má psychomotorika velké uplatnění u

osob zdravotně oslabených či méně pohybově nadaných (Blahutková, Klenková, Zichová 2007).

Obrázek č. 1: Model vývoje osobnosti

Dvořáková (2004) zmiňuje, že psychomotorika vychází z holistického pojetí člověka. Vyjadřuje úzké spojení mezi psychikou a motorikou, neboli tělesnými procesy, její souvislost, návaznost a prolínání. Vztahuje se k procesu vývoje každého jedince.

Termínem psychomotorika se obecně rozumí „výchova pohybem“. Psychomotorického jednání dítěte v souvislosti s jeho vývojem se přikládá velký význam. Tak lze psychomotoriku chápat jako model vývoje osobnosti prostřednictvím motorických učebních procesů (Pipeková, 2006).

3.1 Psychomotorika a její postavení v systému věd

Z médií se můžeme doslechnout o nových přístupech k životu a jeho hodnotám a lidé si více začínají uvědomovat svůj podíl na zdraví. Otázkou zdraví se mnozí zabývají tak intenzivně, že vznikají nové pohledy na význam zdravého životního stylu. Těmto otázkám se věnuje řada teoretických disciplín, mezi které patří například psychologie, zdraví, duševní hygiena, ale i další společenskovední obory, například kinantropologie, kterou jinými slovy můžeme nazvat jako soustavou věd o sportu. Předmětem zkoumání tohoto vědního oboru je pohyb člověka v jeho mnohostranné individuální a společenské funkci ve smyslu

jeho rozvoje. Psychomotorika je formou aktivního odpočinku a aktivitou, která je vhodná ke kompenzaci duševní námahy (Blahutková, 2007).

Jeden z hlavních cílů psychomotoriky je naučit děti vnímat vlastní tělo, porozumět mu a hlavně přijmou jeho nedostatky. Dalším cílem je prožívání radosti z pohybu, ze hry a tělesných cvičení. Respektuje individuální zvláštnosti člověka (Blahutková, 2007).

3.2 Kinantropologie

Psychomotorika je vědní disciplína, která má vědecké základy a je úzce spjata s ostatními vědními obory (obrázek č. 2).

Pedagogika	Psychomotorika	Výchovný proces
Psychologie		Osobnost člověka
Sociologie		Osobnost a kolektiv
Fyziologie		Zdravotní působení
Etika		Mravní stránka osobnosti
Estetika		Krása pohybu
Sexuální výchova		Vztah k pohlaví a partnerovi
Filozofie		Víra v...

Obrázek č. 2: postavení psychomotoriky v systému vědních disciplín

Pedagogika – prostřednictvím psychomotorických cvičení dochází k výchově osobnosti. Psychomotorické činnosti mohou pomáhat v rozvoji již od ranného dětství. Pomocí činností můžeme rozeznat vývojová opoždění nebo poruchy. Psychomotorické činnosti mohou napomáhat při výchově tzv. problémových dětí, například dětí se syndromem ADHD, dyslexií a podobně (Blahutková, 2007).

V oblasti *psychologie* a psychomotoriky lze poznat, ale i částečně rozvíjet osobnost člověka. V samotných hrách, ale i organizaci hry můžeme pozorovat temperament jedinců, ale také to, jak samy děti vnímají své vlastní tělo (Blahutková, 2007).

Psychomotorika významně zasahuje i do oblasti *sociální*. Prostřednictvím psychomotorických činností rozvíjíme vztah člověka k člověku, člověka ke kolektivu. Psychomotorické činnosti dále pomáhají zvládat sociální fobie a problémy s komunikací. Vzniká to tak, že mnoho psychomotorických činností nelze provádět samostatně, proto se provádí ve dvojicích nebo ve skupinách a tak vytváříme mezi jedinci vztahy (Blahutková, 2007).

Z *fyzilogického* hlediska má psychomotorika velký význam v oblasti lidského zdraví. Určité činnosti psychomotoriky rozvíjí motoriku ve zcela nových situacích a činnostech (cvičení na balančním nářadí) (Blahutková, 2007).

Veškeré psychomotorické činnosti také ovlivňují *morální* stránku osobnosti. Pomáhají rozvíjet mezilidské vztahy a také osvojování si asertivního chování. Prostřednictvím psychomotoriky lze také u člověka rozvíjet *vnímání krásy lidského pohybu*. Psychomotorika je úzce svázána také s *hudbou a výtvarnou složkou*. Pomocí cvičení ve dvojicích dochází k vytváření *vztahů k pohlaví* a k poznávání osobnosti zejména při kontaktních činnostech, kde je hlavním prvkem dotek. Je nutné ale dbát na určité zásady zvláště pokud je jedinec ostýchavější (Blahutková, 2007).

3.3 Psychomotorika, zdraví a duševní hygiena

3.3.1 Zdraví

Podle Světové zdravotnické organizace (World Health Organization) je zdraví takový stav organismu, kdy se člověk cítí dobře jak fyzicky, psychicky, tak i sociálně. Zdraví je označováno jako zdroj fyzické a psychické síly (Blahutková, 2007).

Psychomotorika se zdravím velmi úzce souvisí. Zdraví je považováno za ideální stav člověka, jemuž je dobře a právě takový stav může psychomotorika přinášet. Za zdravou osobnost považujeme člověka, jenž nemá patologické znaky v oblasti tělesné, psychické a sociální (Řehulka, 2000 in Blahutková, 2007).

V těchto oblastech psychomotorika patří k faktorům *podporující zdraví*:

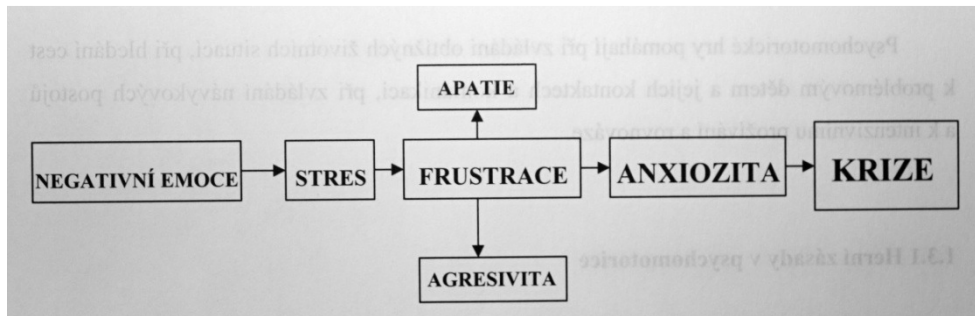
- Vnímání osobní zdatnosti.
- Zvládání náročných životních situací.
- Sociální opora.
- Duševní hygiena (Blahutková, 2007).

Prožitkové pohybové aktivity se využívají také ve *zdravotnictví*. Nejčastěji jsou využívány při práci s nemocnými dětmi. Tato cvičení pomáhají dětem lépe zvládat odloučení od domácího prostředí a s navazováním kontaktu se zdravotnickým personálem.

Psychomotorické aktivity pomáhají i při práci se seniory. Psychomotorika je vhodná i k zařazení do mimoškolních aktivit. Děti tak smysluplně věnují čas něčemu, co je rozvíjí ve všech oblastech a netráví čas neúčelným způsobem (Blahutková, 2007).

3.3.2 Duševní hygiena

Aby se každý z nás cítil spokojeně a vyrovnaně, musí projít složitými cestami, které jsou individuální a hledáním těchto cest se postupně vytváří jádro duševní pohody. Základním problémem je stres. Často přispívá ke zhoršování zdravotního stavu. Stres je prvním následkem řady negativních reakcí organismu, jejichž spouštěčem je negativní emoce. Negativní reakce organismu přispívá ke ztrátě životní rovnováhy a ke změnám chování člověka (obrázek č. 3).

Obrázek č. 3: Schéma negativních reakcí organismu.

Faktory, které vedou ke vzniku stresových situací jsou v dnešní době zkoumány a popisovány. Můžeme je dělit na:

- *stres v zaměstnání*
- *poruchy životosprávy*
- *sociální jevy*
- *syndrom vyhoření*
- *nezdravý sexuální život*

I přesto, že žijeme vzhledem k historii v dostatku, přesto můžeme pozorovat, že je stresová zátěž značná (Blahutková, 2007).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘNÍ

Na začátku samotného výzkumu jsem si stanovila výzkumný problém, výzkumné cíle a otázky výzkumu.

4.1 Výzkumný problém a hypotézy

Výzkumným problémem je v mém případě otázka, zda jsou využívány prvky psychomotoriky v mateřské škole v oblasti interpersonálních vztahů. Toto se týká zejména komunikace a kontaktu dětí mezi sebou, ale i ostatními pracovníky mateřské školy.

V souladu s výzkumným problémem jsem si stanovila hypotézy:

Alternativní hypotéza: Psychomotorické činnosti měly vliv na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku.

Nulová hypotéza: Psychomotorické činnosti neměly vliv na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku.

4.2 Cíle výzkumu

Cílem výzkumné části bakalářské práce bylo zjistit, zda spolu děti komunikují bez zábran a nemají strach z doteku vrstevníka, ale i dospělého díky absolvování deseti psychomotorických lekcí.

Kvůli snadnějšímu stanovení výzkumných otázek jsem si zvolila tyto cíle:

- *zmapovat, jaké zábrany mají děti při cvičení psychomotorických her*
- *zjistit, jak jsou učitelky seznámeny s prvky psychomotoriky*
- *zjistit, jak učitelky využívají prvků psychomotoriky*
- *zjistit, zda učitelky využívají netradiční náčiní při pohybové aktivitě*

4.3 Výzkumné otázky

Klíčové otázky mého výzkumu vycházely z cílů výzkumu a to tedy:

- *Jaké zábrany mají děti při cvičení psychomotorických cvičení?*
- *Jak jsou učitelky seznámeny s prvky psychomotoriky?*
- *Jak učitelky využívají prvků psychomotoriky?*
- *Využívají učitelky netradiční náčiní při pohybových chvilkách?*

4.4 Výzkumný soubor a místo výzkumu

Výzkumný soubor byl vybrán záměrně. Jednalo se o děti jedné třídy mateřské školy. Výzkumu se zúčastnilo 26 dětí mateřské školy ze Zlína. Dětem bylo od pěti do sedmi let, z toho čtrnáct dětí s odkladem školní docházky, z toho 38,46 % byla děvčata a 61,54% chlapci. Tabulka č. 1 a tabulka č. 2 znázorňují rozdělení dětí podle věku a následující dvě tabulky rozdělují děti podle věku. Tabulka č. 5 a tabulka č. 6 ukazuje, kolik dětí pochází z rodiny úplné a kolik dětí z rodiny neúplné. Mateřskou školu, kterou jsem zvolila, jsem vybrala proto, že jsem v ní vykonávala souvislou praxi v rámci studia. Zde jsem se setkala s ochotou a vstřícností jak učitelek, tak paní ředitelky. Jedná se o mateřskou školu v okrajové části Zlína, je však stále blízko kulturnímu dění. Mateřská škola je spíše starší, vybavenost tříd je spíše průměrná, hračky a pomůcky jsou starší, ale z mého pohledu dostačující. Co mi ovšem chybí, jsou pomůcky a náčiní pro pohybové chvilky. Každá třída je vybavena švihadly, která ovšem nejsou pro každé dítě, pár stuh, kruhy malé, velké.

Tabulka č. 1: Rozložení dětí ve výzkumném souboru podle pohlaví – experimentální skupina

Pohlaví	Počet	Procenta
Chlapci	8	61,53
Dívky	5	38,46

Tabulka č. 2: Rozložení dětí ve výzkumném souboru podle pohlaví – kontrolní skupina

Pohlaví	Počet	Procenta
Chlapci	8	61,53
Dívky	5	38,46

Jelikož třídu tvořil sudý počet děvčat i chlapců, neváhala jsem rozdělit skupiny rovnoměrně vzhledem k pohlaví, tedy na osm chlapců v obou skupinách a pět děvčat také v obou skupinách.

Tabulka č. 3: Věková charakteristika výzkumného souboru – experimentální skupina

Věk	Počet	Procenta
5	3	23,07
6	3	23,07
7	7	53,85

Tabulka č. 4: Věková charakteristika výzkumného souboru – kontrolní skupina

Věk	Počet	Procenta
5	1	7,69
6	6	46,15
7	6	46,15

V mém případě se jednalo o předškolní děti ve věkovém rozmezí pět až sedm let, s rozdělením dětí mi pomohla učitelka z toho důvodu, že některé děti, zejména ty s odkladem školní docházky se vyrušovaly a nepracovaly pozorně.

Tabulka č. 5: Rozdělení dětí podle rodinného zázemí – experimentální skupina

Rodinné zázemí	Počet	Procenta
Žije s oběma rodiči	11	84,62
Žije s jedním rodičem	2	15,38

Tabulka č. 6: Rozdělení dětí podle rodinného zázemí – kontrolní skupina

Rodinné zázemí	Počet	Procenta
Žije s oběma rodiči	10	76,92
Žije s jedním rodičem	3	23,08

Tabulka č. 5 a tabulka č. 6 znázorňují, kolik dětí žije s oběma rodiči a které s jedním rodičem. Z rozhovorů s dětmi, které žijí s jedním rodičem vyplynulo, že rodiče jsou rozvedení. Jedno z dětí žije s otce, ostatní děti s matkou.

5 POUŽITÉ METODY

Po konzultaci s vedoucí bakalářské práce jsme se shodly, že pro získání odpovědí na mé výzkumné otázky je dobré zařadit do výzkumných metod pedagogický experiment, který spočívá v návrhu deseti lekcí po šedesáti minutách. Dále rozhovor s učitelkami, který povedu jako polostrukturovaný, abych byla schopna přizpůsobit se odpovědím učitelek. Poslední metodou bude krátká anketa mezi rodiči. Zde budu zjišťovat, zda by měli zájem o vložení psychomotorických aktivit do běžného režimu dětí nebo jako samostatný zájmový kroužek.

5.1 Experiment

Podle Gavory (2000) se slovo experiment nejčastěji kryje se slovem pokus nebo zkoušení. Experiment je charakterizován dvěma blízkými skupinami, které fungují za různých podmínek. Tyto podmínky musí být experimentátorem kontrolovány a na konci samotného experimentu se jejich vliv v obou skupinách vyhodnotí. Experiment cílevědomě vnáší změny do běžného procesu, ovšem v souladu se stanovenými výzkumnými otázkami (Skalková, 1983) Osoby zúčastňující experimentu se označují jako subjekty a jejich výběr je podmíněn jistými znaky. V mém případě jsou to děti předškolního věku, jedna třída.

Průběh mého experimentu probíhal tak, že jsem si sestavila experimentální plán. Následně jsem po rozhovoru s ředitelkou mateřské školy prodiskutovala, proč jsem se rozhodla pro tento druh metody a zajistila si souhlasy všech rodičů o začlenění jejich dítěte do psychomotorického experimentu (Příloha P I). Dále už jsem si rozdělila třídu na experimentální skupinu a kontrolní skupinu podle toho, aby si byly charakteristikou co nejbližší. Řídila jsem se pohlavím, věkem a rodinným zázemím (tabulka č. 1, 2, 3, 4, 5, 6).

5.1.1 Průběh experimentu

Na začátku celého experimentu je nutné provést *pretest*, což je vlastně vstupní test, který absolvují obě skupiny zvlášť. Rozhodla jsem se pro test pozornosti s důrazem na tělesný kontakt, který spočívá ve hře, což je pro děti nejpřirozenější činnost.

- *Hra Molekuly*: Úkolem dětí je rozdělit se do skupin podle mého zadání a to tak, aby se držely co nejtěsněji.

Výsledek pretestu: Některé děti již hru znaly. Děti byly neukázněné, naprosto nesoustředěné. Do skupin se nedokázaly rozdělit pouze s mojí pomocí. Komunikační úroveň byla velmi malá. Všimla jsem si, že se neoslovují jménem, pokřikují na sebe, neúčelně pobíhají v prostoru. Někteří čekají, až si je jiné dítě vybere, takových je většina. Jen pět dětí z obou skupin dohromady bylo aktivních v tom smyslu, že se snažili organizovat ostatní děti.

Jako další *pretest* jsem použila tabulku s obrázky ovoce (Příloha P II). Děti měly za úkol najít mezi obrázky to, na co jsem se ptala. Pretest jsem provedla se všemi dětmi jednotlivě a zahrnoval třicet úkolů, příklad:

1. Najdi mezi obrázky dva ananasy, které jsou vedle sebe.
2. Najdi na obrázku jahodu, která je pod banánem.
3. Najdi na obrázku tři dvojice kiwi.
4. Najdi mezi obrázky deset melounů.
5. Najdi na obrázku dvojici hrušek.

Výsledek pretestu

Tabulka č. 7: Pretest - skóre dětí a počet chyb – experimentální skupina

Chlapci	Skóre (body)	Chyby	Děvčata	Skóre (body)	Chyby
1	25	5	1	29	1
2	29	1	2	24	6
3	30	0	3	30	0
4	23	7	4	27	3
5	28	2	5	28	2
6	27	3			
7	30	0			
8	28	2			

Průměrný výsledek chlapci	27, 5	2, 5	Průměrný výsledek děvčata	27, 6	2, 4

Tabulka č. 8: Pretest - skóre dětí a počet chyb – kontrolní skupina

Chlapci	Skóre (body)	Chyby	Děvčata	Skóre (body)	Chyby
1	26	4	1	26	4
2	25	5	2	27	3
3	30	0	3	30	0
4	28	2	4	29	1
5	24	6	5	29	1
6	30	0			
7	29	1			
8	28	2			
Průměrný výsledek chlapci	27, 5	2, 5	Průměrný výsledek děvčata	28, 2	1, 8

Z výsledku pretestu je vidno, že výsledek u chlapců v experimentální skupině a skupině kontrolní se *nelišil* vůbec. U děvčat se objevila mírná odchylka 0, 6 bodů. Pretest probíhal v ranních činnostech dětí a vykonávali jsme ho po celý týden. Děti měly stejné podmínky, avšak je nutné přihlídnout ke zdravotnímu stavu a aktuální náladě dítěte.

Další týden po vstupním testu jsem s experimentální skupinou započala samotný experiment, který, jak jsem již zmínila, spočíval v 10 lekcích psychomotorických her po šedesáti

minutách. Ačkoli je hodina soustředění pro děti předškolního věku náročná, díky pohybu a změnám činností dokázaly děti pozornost udržet. Pomohla také hudba, která byla puštěna jako kulisa a při některých činnostech byla hlavní složkou. Kontrolní skupina absolvovala běžné činnosti s učitelkou. Jednalo se o hry, které již děti znaly a cvičení s předmětem.

Dvě lekce psychomotorických činností jako příklad (Příloha P III):

Hodina 1 – Seznamovací hry (Jarní motivace)

Zahřátí organismu – při hudbě se děti libovolně pohybují, podmínka je, že se musí držet s jedním kamarádem za ruku.

1. Pošli květinu (15 minut)

S dětmi se posadíme do kruhu tak, aby se děti dotýkaly určitou částí těla. Vzhledem k tomu, že děti bude v průměru kolem 12, je možné, že se dotýkají pouze rameny. Pokud jich bude méně a budeme mít k dispozici větší prostor, mohou se dotýkat chodidly.

Začnu já, představím se. Řeknu své jméno a libovolnou informaci o sobě (jaké jídlo mi chutná, zda mám domácí zvíře, sourozence...) a pošlu předmět po kruhu. Takto se vystřídají všechny děti.

Je možné použít obměnu. Děti si posílají předmět po kruhu a každé dítě poví jméno kamaráda, který sedí po levici.

Z toho důvodu, že by si děti nepamatovaly, komu předmět poslaly, volím variantu, že se bude posílat postupně po kruhu.

Dbám na to, aby se děti neustále dotýkaly.

Cíl: Seznámení dětí s mojí osobou, rozvoj paměti, zvyk na dotek kamaráda.

Hodnocení: Hra proběhla přesně podle zadání, nebyl žádný problém.

2. Vzpomínej (20 minut)

Děti stále sedí v kruhu, dotýkají se. Mají v ruce plyšovou napodobeninu květiny. Hru zahájím já, Řeknu své jméno a hračku předám dál. To dítě, které převzalo hračku řek-

ne své jméno a jméno toho, od koho hračku dostalo. Každé další dítě vyjmenovává postupně děti, kterým hračka prošla rukama.

Děti se neustále vidí, přesto se stane, že si děti nevzpomenou na jméno kamaráda – poradíme.

Možná je obměna toho, že děti neříkají jména, ale například zvířata, nebo pro děti snadnější příjmení.

Cíl: Rozvoj paměti, pozornosti.

Hodnocení: Děti zvládly pouze variantu se jmény a příjmením. Nebyly schopny zapamatovat si zvířata i po častém opakování.

3. Mlád'átka (10 minut)

Děti mají na tabuli připraveny obrázky zvířecích mlád'at. Každé dítě si vybere jedno, za které se bude vydávat. Při hudbě se děti pohybují, snaží se chodit, běhat, skákat do rytmu. Jakmile se hudba zastaví, děti mají za úkol otočit se k nejbližšímu kamarádovi, podat si ruce a představit se, např. dobrý den, já jsem koťátko Terezka nebo ahoj, já jsem štěně Honzík.

Zde si všímám poruch v komunikaci, které dítě nechce druhému podat ruku, zda děti vyhledávají kamaráda nebo čekají, až někdo vyhledá je.

Cíl: Rozvoj hrubé motoriky, pozorování chování dětí, rozvoj paměti.

Hodnocení: Některé děti si nechtěly podat ruce, nepamatovaly si, které zvíře představují a co mají říci.

4. Relaxace – kočičí tlapky (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Jeden z dvojice se položí na podložku na záda a druhé dítě vytvoří podle předlohy z rukou „kočičí tlapky“. Těmi se postupně prochází po těle ležícího kamaráda (od nohou až k trupu). Po několika málo minutách se dítě obrátí na břicho a následuje masáž stejným způsobem, jako předtím.

Pustíme dětem relaxační hudbu, která je dětem blízká a uvolní atmosféru.

Cíl: Uvolnění dětí.

Hodnocení: Děti tato činnost velmi zaujala, uvolnily se, po činnostech byly klidné. Byla znát z některých dětí nervozita, dvě děti odmítly tuto činnost provádět – nechtěly cítit dotek druhého dítěte.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 2 – Kontaktní hry (Jarní motivace)

Zahřátí organismu – Děti se pohybují na hudbu jako zvířátka, vydávají zvířecí zvuky. Dbáme na to, aby se děti pohybovaly do rytmu a aby se nebály hlasově projevit.

1. Zvířátko a jeho mládě (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Jeden představuje dospělé zvíře a druhé jeho mládě. Úkolem mláděte je opakovat zrcadlově to, co dělá dospělé zvíře. Děti tedy musí stát naproti sobě. Pokud tedy dítě zvedne pravou ruku, dítě ji zvedne zrcadlově – čili levou. Děti se po chvíli prostrídají. Možné dětem pustit hudební doprovod.

Obměna – Děti provádí pohyby na stejnou stranu – dospělé zvíře zvedne levou ruku, mládě zvedne taktéž levou. Stojí stále čelem k sobě.

Cíl: Orientace pravá, levá strana, rozvoj spolupráce.

Hodnocení: První varianta proběhla naprosto v pořádku, obměna dětem činila potíže, i přes upozorňování si děti stále neuvědomovaly, že mají provádět pohyb stejně.

2. Šimrání jara (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Mají nachystány květiny z papíru. Jeden z dvojice má zavázané oči a druhý jej postupně papírovou květinou šimrá na třech místech na těle. Dítě, které mělo zavázané či poté musí postupně ukázat místa, na kterých bylo šimráno.

Obměna – Je možné přidat více míst. Možné použít pouze ruce a kamaráda na těchto místech pohládit.

Cíl: Rozvoj pravolevé orientace, pozornosti, pozorování chování a doteků.

Hodnocení: Děti zaujala hra, chtěly ji hrát déle. Tentokrát děti problém s dotykem neměly, zřejmě proto, že se jednalo pouze o letmý dotek.

3. Přenášení vajíček (15 minut)

Každé dítě si nafoukne balónek a vytvoří zástup tak, že si dají balónek na břicho a tlakem se opírají o předchozího hráče. Zástup se dá do pohybu a nesmí ani jeden balónek spadnout. Motivace – slepičky se snaží přenést vajíčka z jednoho kurníku do druhého. A proto, že slepičky nemají ruce, musí takto.

Obměna – Děti musí překonávat překážky - lavička, provazy...

Cíl: Rozvoj spolupráce, správné držení těla.

Hodnocení: Děti se při této hře velmi bavily, smály se. Nejdříve se dětem nedařilo, ale nakonec pochopily, že musí spolupracovat a ti, kteří jsou vepředu musí zpomalit, aby stíhali ti, kteří jsou vzadu. Překážky jsme nezařazovali, protože by obměna byla náročná.

4. Slepičky v kurníku (15 minut)

Děti si zahrají na slepičky a kohoutky v kurníku. Slepičky se položí na podložky a z každé strany se kolem nich postaví kohoutci. Na pokyn „kykyryký“ se slepičky musí k sobě přitisknout blíž, aby jim nebyla zima. Kohoutci postupují proti sobě, aby se prostor pro slepičky zmenšoval do té doby, dokud to bude možné.

Cíl: Podporovat kontakt mezi dětmi, přizpůsobit se situaci.

Hodnocení: Některé děti nebyly schopné se k sobě více přitisknout, ani pod vlivem ostatních dětí.

Relaxace: Při relaxační hudbě děti leží na zádech, klidně dýchají (dbáme na správné dýchání do břicha). Vyprávím dětem jarní příběh a děti si představují, že jsou včelky a co všechno objevují. Nakonec dětem necháme 5 minut na to, aby se probudily a v klidu vstaly a začaly se věnovat volné činnosti.

Výsledek psychomotorických činností

Cílem bylo zjistit, jaké zábrany mají děti při cvičení psychomotorických cvičení a zda tyto hry mají vliv na interpersonální vztahy u dětí. Zábrany jsem zjišťovala pomocí *zúčastněného pozorování* a další metodou – rozhovory s učitelkami. Sama jsem však byla svědkem:

- *ostychu*
- *strachu z nezvládnutí činnosti*
- *strach z nových činností – nepochopení pravidel*

- *necht' pracovat s kamarádem jiného pohlaví*

Z pozorování a postestu vyplynulo, že po absolvování deseti lekcí psychomotorických her experimentální skupina nemá problém s:

- *rozdělením do skupin*
- *být ve dvojici s dítětem jiného pohlaví*

Oproti tomu kontrolní skupina stále měla velké mezery s vytvořením skupin, děti se shromažďovaly podle toho, které děti jsou si sympatické. Postest probíhal stejnou hrou molekuly.

Další část postestu probíhala stejným úkolem – tabulka s obrázky ovoce.

Tabulka č. 9: Postest - skóre dětí a počet chyb – experimentální skupina

Chlapci	Skóre (body)	Chyby	Děvčata	Skóre (body)	Chyby
1	27	3	1	30	0
2	28	2	2	27	3
3	30	0	3	30	0
4	25	5	4	28	2
5	29	1	5	28	2
6	29	1			
7	30	0			
8	29	1			
Průměrný výsledek chlapci	28, 38	1, 63	Průměrný výsledek děvčata	28, 6	1, 4

Tabulka č. 10: Postest - skóre dětí a počet chyb – kontrolní skupina

Chlapci	Skóre (body)	Chyby	Děvčata	Skóre (body)	Chyby
1	27	3	1	26	4
2	24	6	2	27	3
3	29	1	3	30	0
4	28	2	4	29	1
5	23	7	5	29	1
6	30	0			
7	30	0			
8	29	1			
Průměrný výsledek chlapci	27,5	2,5	Průměrný výsledek děvčata	28	2

Rekapitulace výsledků

Tabulka č. 11: rekapitulace výsledků experimentální skupina chlapci

Test	Skóre	Chyby
Pretest	27,5	2,5
Postest	28,4	1,6

Z tabulky č. 11 vyčteme, že se chlapci polepšili o 0,9 bodu. Musíme však brát opět ohled na zdraví dítěte a aktuální náladu.

Tabulka č. 12: rekapitulace výsledků experimentální skupina děvčata

Test	Skóre	Chyby
Pretest	27, 6	2, 4
Posttest	28, 6	1, 4

Tabulka č. 12 ukazuje, že děvčata měla zlepšení v testu o jeden bod.

Tabulka č. 13: rekapitulace výsledků kontrolní skupina chlapci

Test	Skóre	Chyby
Pretest	27, 5	2, 5
Posttest	27, 5	2, 5

Z tabulky č. 13 je patrné, že se průměrný výsledek nezměnil.

Tabulka č. 14: rekapitulace výsledků kontrolní skupina děvčata

Test	Skóre	Chyby
Pretest	28, 2	1, 8
Posttest	28	2

Z této tabulky plyne, že se dokonce objevilo i zhoršení v testu, ale o pouhý 0, 2 bod. Toto nemusí být bráno v potaz, jelikož bereme ohled na aktuální náladu dětí a jejich zdravotní stav.

Zjistila jsem, že psychomotorické činnosti měly vliv i na pozornost dětí. Můžeme říci, že psychomotorické hry zlepšily pozornost dětí.

5.2 Interview

Interview je výzkumnou metodou, která umožňuje proniknout do mluvy a postojů respondenta. Můžeme sledovat i vnější reakce a podle nich se přizpůsobit kladení otázek (Skalková, 1983). Důležité je, aby výzkumník navodil raport, což znamená navázání přátelského vztahu a vytvoření příjemné atmosféry. Obsahem interview jsou tedy otázky a odpovědi.

Já jsem si pro svoje interview vybrala otázky otevřené, aby se respondenti mohli plně vyjádřit a z mého pohledu tato skutečnost napomáhá přátelské atmosféře. Interview jsem zvolila proto, že u dotazníku by nebylo možné dodatečného dovysvětlení. Sama jsem se rozhodla pro polostrukturované interview, ale učitelky se držely mých otázek, jen velmi málo bylo potřeba měnit otázky (Gavora, 2000).

5.2.1 Prostředí pro interview

Prostředí pro interview má být tiché, klidné a izolované od ostatního dění. Proto jsem zvolila třídu mateřské školy v době, kdy děti mají odpolední odpočinek. Rozhovor tedy nebyl ničím rušen, snad jen občasným odchodem dětí na toaletu, což ale pro učitelky nebyl rušivý prvek. V mém případě učitelky vždy pily kávu a seděly na pohodlném křesle, které slouží ke čtení pohádek dětem.

5.2.2 Průběh interview

Produktem interview jsou tedy odpovědi respondenta. Ty jsem si rozhodla nahrát na diktafon a následně doslovně přepsat (Příloha P IV). Učitelkám nevadilo, že si celý rozhovor nahraji, vždy jsem se dopředu informovala, zda nebude s nahráváním problém. Před samotným rozhovorem jsem se s učitelkami domluvila, kde chtějí rozhovor absolvovat. Z toho důvodu, že byly na třídě již samy, musely jsme vést interview u dětí. To ale nebylo na překážku.

Vyhodnocení odpovědí učitelek:

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *pojem psychomotorika zná, ale osobně si myslím, že nedává psychomotorice velkou váhu.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *myslí si, že ano.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *ano.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *ne.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *ne.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *ano.*

Můžete mi prosím říci, co si tedy představujete pod tímto pojmem?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *zmínila, že psychomotorické činnosti působí na kompletní rozvoj člověka.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *hry zaměřené na spojení těla a psychiky.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *radost z pohybu, zlepšení klimatu, vztahů v mateřské škole.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *pohyb s psychickým rozvojem.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *neví.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *radost z pohybu, odstranění strachu z pohybu.*

Využíváte sama tato cvičení v pohybových chvílích? Jestli ano, tak jak?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *zařazuje psychomotorická cvičení do běžného programu.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *využívá.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *využívají často.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *tvrdí, že snaží se.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *učení něčeho nového pomocí pohybu.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *moc ne.*

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *využívá vršky od PET lahví, provazy, šátky, kruhy.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *netradiční nevyužívá.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *využívá padák.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *nevyužívá.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *nevyužívá.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *nevyužívá kvůli bezpečnosti.*

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *společné diskuze, rozhovory, hry na rozvoj spolupráce.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *společné úkoly, rozhovory.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *psychomotorické činnosti, komunikace.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *rozhovory, společná výtvarná práce.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *společné práce.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *komunikace.*

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *myslí si, že není potřeba.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *ano.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *ano.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *asi ano.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *ne, kvůli věku.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *ano.*

Všímáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *zasahování do intimní zóny.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *stud, strach z nezvládnutí činností, absence doteků.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *stud, strach z nezvládnutí činností.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *stud děvčat, nepracují s dítětem opačného pohlaví.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *tělesný kontakt, práce dětí opačného pohlaví*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *myslí si, že nemají.*

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *ano.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *ano.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *ano.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *ano.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *není si jistá, ale z toho důvodu, že neví, co pojem psychomotorika znamená.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *ano.*

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

Učitelka 28 let, praxe 8 let: *nevlastní, myslí si, že by byla přínosná.*

Učitelka 36 let, praxe 15 let: *myslí si, že nevlastní, nevyjádřila se, zda by příručka byla přínosná, ale z rozhovoru vyplynulo, že pro ni už ne.*

Učitelka 49 let, praxe 22 let: *okopírovala si materiály, které jsem do mateřské školy přinesla.*

Učitelka 45 let, praxe 12 let: *myslí si, že nevlastní, nemá vztah k nové literatuře, ale myslí si, že ve školní knihovně by být mohla.*

Učitelka 56 let, praxe 35 let: *neví, zda vlastní, ale pokládala by ji za přínosnou.*

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: *neví, zda ji MŠ vlastní, sama ji pokládá za přínosnou pro ty, kteří se s psychomotorikou neseťkali.*

Hodnocení rozhovorů:

Učitelka 28 let, praxe 8 let: Rozhovor probíhal v době odpoledního odpočinku dětí. Učitelka měla dostatečný klid na odpovídání i čas na promyšlení otázek. V době rozhovoru pila kávu, kterou mi také nabídla. Rozhovor probíhal přátelsky, uvolněně. Z rozhovoru jsem zjistila, že tato paní učitelka je seznámena s prvky psychomotoriky. Z mého pohledu možná brala psychomotoriku jako takovou na lehkou váhu. To jsem usoudila, protože ve škole vnímá předmět psychomotoriky jako „oddechovku“ a také podle toho, že kurz by už absolvovat nemusela. Učitelka využívá psychomotorické hry pro rozvoj interpersonálních vztahů.

Učitelka 36 let, praxe 15 let: Tato paní učitelka byla od začátku rozhovoru nejistá a svěříla se mi, že se bojí, na co se jí budu ptát. Bála se, že se budu ptát na vědomostní otázky. Po uklidnění jsme si sedly k dětskému stolu. Učitelka byla v rozpacích z toho, že bych si rozhovor nahrála, ale nakonec jí tato skutečnost nevadila. Bylo zřejmé, že s pojmem psychomotorika není natolik seznámena, ale ochotně odpovídala na všechny dotazy. Sama psychomotoriku nevyužívá téměř vůbec.

Učitelka 49 let, praxe 22 let: Prostředí rozhovoru bylo velmi příjemné, paní učitelky byla uvolněná, diktafon jí nevadil. Paní učitelka se účastnila experimentu, který probíhal s polovinou její třídy. Sama vyhodnotila, že psychomotorická cvičení jsou zajímavá a jistě přínosná. Využívá psychomotorické hry pravidelně a je si jistá tím, že psychomotorika ovlivňuje interpersonální vztahy.

Učitelka 45 let, praxe 12 let: Rozhovor probíhal v klidném prostředí kabinetu. S diktafonem souhlasila, nevadil jí. Paní učitelka není s pojmem psychomotorika seznámena. Nevyužívá netradiční pomůcky a zdá se, že psychomotoriku využívat nebude, protože se zmínila, že „se moc nepouští do novot“.

Učitelka 56 let, praxe 35 let: Při tomto rozhovoru mi částečně chyběla ochota paní učitelky. Odpovídala velmi stručně, nepouštěla se do detailů. Neměla ani zájem se po rozhovoru dovědět něco více o psychomotorice.

Učitelka 22 let, praxe 1 rok: Rozhovor probíhal u učitelky doma, kde mě sama pozvala. Při rozhovoru často odbíhala ke svému dítěti a odpovídala velmi stručně. Rozhovor probíhal v přátelském duchu.

5.3 Anketa

Anketu (Příloha P V) jsem zvolila proto, že jsem potřebovala odpovědi od rodičů a to takové, aby byly stručné, jasné a dobře pochopitelné, protože u vyplňování jsem nebyla přítomna. Zvolila jsem tedy uzavřené otázky. Anketu měli rodiče k dispozici na šatně pro děti a vyplněnou anketu předali učitelce. Vrátilo se mi zpět 100%, čili 26 krátkých anket.

Vyhodnocení ankety:

1. Znáte pojem psychomotorika?

Odpověď	Počet	%
Ano	3	11,54
Ne	23	88,46

Tabulka č. 15: Vyhodnocení 1. otázky

2. Myslíte si, že mají děti dostatek pohybu mimo mateřskou školu?

Odpověď	Počet	%
Ano	10	38,46
Ne	16	61,54

Tabulka č. 16: Vyhodnocení 2. otázky

3. Myslíte si, že mají děti dostatek pohybu v mateřské škole?

Odpověď	Počet	%
Ano	10	38,46
Ne	16	61,54

Tabulka č. 17: Vyhodnocení 3. otázky

4. Uvítali byste více pohybových aktivit v rámci běžného program v mateřské škole?

Odpověď	Počet	%
Ano	16	61,54
Ne	10	38,46

Tabulka č. 18: Vyhodnocení 4. otázky

5. Uvítali byste zájmový pohybový kroužek v rámci mateřské školy? (v době po odpoledním odpočinku)

Odpověď	Počet	%
Ano	12	46,15
Ne	14	53,85

Tabulka č. 19: Vyhodnocení 5. otázky

6. Máte ponětí o vztazích mezi dětmi ve třídě?

Odpověď	Počet	%
Ano	13	50
Ne	13	50

Tabulka č. 20: Vyhodnocení 6. otázky

7. Myslíte si, že učitelka pomáhá dostatečně rozvíjet vztahy mezi dětmi?

Odpověď	Počet	%
Ano	12	46,15
Ne	14	53,85

Tabulka č. 21: Vyhodnocení 7. otázky

8. Myslíte si, že by pohybové činnosti navíc mohly mít pozitivní vliv na vztahy mezi dětmi?

Odpověď	Počet	%
Ano	14	53,85
Ne	12	46,15

Tabulka č. 22: Vyhodnocení 8. otázky

Z čísel první otázky je patrné, že většina rodičů pojem psychomotorika nezná, není s ním seznámena. U ostatních otázek však nejsou procenta daleko od sebe, proto je složité jasně vyjádřit, která odpověď převládá. V potaz také musíme brát, zda vyplňoval anketu rodič, který je více či méně aktivní, zda anketu vyplňoval muž či žena. Ve druhé otázce však šestnáct rodičů přiznalo, že jejich dítě nemá dostatek pohybu v době mimo pobytu mateřské školy a šestnáct rodičů si také myslí, že dostatek pohybu nemají ani v mateřské škole. Tento počet rodičů by uvítal více pohybu v rámci běžného programu a dvanáct rodičů by uvítalo zájmový pohybový kroužek v rámci mateřské školy. Polovina rodičů přiznala, že nemá ponětí o vztazích mezi dětmi ve třídě a dvanáct rodičů si myslí, že učitelka dostatečně pomáhá rozvíjet vztahy mezi dětmi. Čtrnáct rodičů si myslí, že pohybové hry navíc mohou mít pozitivní vliv na vztahy mezi dětmi.

6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

V mé práci jsem si odpověděla na všechny *výzkumné otázky*, které jsem si po vymyšlení tématu mé práce stanovila.

○ Jaké zábrany mají děti při cvičení psychomotorických cvičení?

Na tuto otázku jsem si odpověděla pomocí rozhovorů s učitelkami, ale hlavně pozorováním samotných psychomotorických činností. V průběhu experimentu jsem měla možnost sledovat, že děti mají největší problém s ostychem, se strachem z nezvládnutí činností, se strachem z nových, neznámých činností a s tím, že nechtějí pracovat s dítětem jiného pohlaví. Po dokončení experimentu se toto povedlo u některých dětí odbourat.

○ Jak jsou učitelky seznámeny s prvky psychomotoriky?

Pokud jsou učitelky seznámeny s prvky psychomotoriky, je to zejména díky škole a v jednom případě díky informacím od druhých. Z rozhovorů s šesti učitelkami se s tímto pojmem seznámila polovina, tedy tři učitelky. Zbylé tři si byly schopny rozložit slovo psychomotorika a logicky si odvodit to, co tento pojem asi znamená. Ne vždy ovšem zcela správně.

○ Jak učitelky využívají prvků psychomotoriky?

Učitelky využívají zejména spolupráci při činnostech, jedna učitelka se zmínila o radosti z pohybu a další o tom, že pohyb má být takový, aby ho zvládlo každé dítě. Žádná mnou vybraných učitelek nezmínila rozvoj obratnosti, vnímání ani zlepšení duševní rovnováhy člověka. Zřejmě to je tím, že si v momentální chvíli nevzpomněly na určité prvky psychomotoriky nebo s nimi nejsou seznámeny podrobněji.

○ Využívají učitelky netradiční náčiní při pohybových chvilkách?

Z rozhovorů jsem se dověděla, že učitelky nevyužívají netradiční náčiní kvůli bezpečnosti a vysokým pořizovacím nákladům. Na můj popud si jedna mateřská škola obstarala do jedné třídy padák, který je podle slov učitelky hojně využíván a děti jsou z používání této

pomůcky nadšené. Uznala, že by i ostatní netradiční náčiní bylo vhodné pořídit do mateřské školy, ale kvůli pořizovacím nákladům je to složité a nebylo by možné toto náčiní pořídit pro všechny děti.

Potvrdila se hypotéza, že psychomotorické činnosti měly vliv na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku.

6.1 Aplikační rozměr

Byla bych ráda, kdyby se má práce stala inspirací pro učitelky mateřských škol, které jsou, ale i pro ty, které nejsou seznámeny s pojmem psychomotorika minimálně v použití her, které jsou uloženy v přílohách. Potěšilo by mě, kdyby se učitelky zajímaly o tuto problematiku, protože z postřehů jedné z oslovených učitelek je psychomotorika dobrá cesta, jak dětem více přiblížit pohyb, aby z něj měly radost, nebály se a aby se správně rozvíjely jak po tělesné stránce, tak i po psychické.

Doufám, že můj výzkum bude inspirací pro mnohé učitelky a vyhodnotí, že začlenění prvků psychomotoriky do běžného programu obohatí nejen je na nových zkušenostech, ale hlavně děti, kterým pomohou se rozvíjet jiným způsobem.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se zabývala problematikou psychomotoriky, a zda má vliv na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku.

Již děti předškolního věku tráví svůj volný čas před televizní obrazovkou nebo u svého počítače. Ačkoli děti mají velkou počítačovou gramotnost, stále více se tato sedavá aktivita podepisuje na jejich zdraví. Přibývá obézních dětí a dětí s nejrůznějšími civilizačními chorobami. Může se na nich podepsat stres, který taktéž nesvědčí dobrému vývoji dítěte.

V teoretické části jsem se zaměřila na teoretická východiska v oblasti předškolního dítěte. Velmi stručně jsem charakterizovala jednotlivá hlediska, která měla přiblížit dítě od tří do šesti, až sedmi let. Další oblastí teoretické části mé práce byl popis hry jako takové a hry psychomotorické. Částečně jsem popsala hru obecně a následně zásady psychomotorické hry. V poslední kapitole teoretické části jsem se zaměřila na psychomotoriku jako takovou, jak je psychomotorika zastoupena v ostatních vědách. Část kapitoly jsem věnovala zdraví a duševní hygieně. Tyto dva aspekty jsou v psychomotorice důležité.

V praktické části jsem se zaměřila na výzkum v oblasti psychomotoriky a interpersonálních vztahů u dětí předškolního věku. Experiment, který jsem s dětmi provedla, měl přínos nejen pro mě, ale také pro učitelku, která byla jeho svědkem. Ověřila jsem si hypotézu, která měla potvrdit, že psychomotorické činnosti mají vliv na interpersonální vztahy u dětí předškolního věku. Během experimentu jsem prováděla rozhovory s učitelkami, které jsem vyhodnotila tak, že učitelky v mateřských školách nemají zkušenost s psychomotorikou a psychomotorickými činnostmi, avšak rády by získaly informace o této problematice. Anкета měla zjistit, zda jsou rodiče seznámeni se vztahy dětí ve třídě a jak vnímají pohyb mimo mateřskou školu i v ní.

Úplným závěrem by snad mohlo být doporučení pro učitelky mateřské školy. Sama jsem se přesvědčila o tom, že psychomotorika je přínosná nejen pro děti, ale také pro učitelky. Během celkového výzkumu, jsem se utvrdila v tom, že psychomotorické činnosti mají vliv nejen na interpersonální vztahy, ale také na pozornost, soustředění, práci v kolektivu, spolupráci. Částečně se mi podařilo odbourat strach z doteků a myslím, že se v kolektivu uvolnila atmosféra a celkově se zlepšilo klima třídy, zejména tím, že jsme si s dětmi dali pravidlo, že se budeme oslovovat křestními jmény. Myslím si, že pokud by učitelky zařazovaly psychomotorické činnosti do běžného programu dětí, obohatilo by je to nejen ve výše zmíněných oblastech, ale měly by další možnost a alternativu k diagnostice dětí.

Možná se stane, že se s psychomotorikou natolik sžijí, že nebudou mít zábrany k využívání netradičních pomůcek.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BACUS, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Přeložila L. Hučínová. Praha: Portál, 2004. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-862-7.
- [2] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. Předškoláci. ISBN 978-80-251-1829-0.
- [3] BLAHUTKOVÁ, Marie. *Psychomotorika*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-3067-1.
- [4] BLAHUTKOVÁ, Marie, J. KLENKOVÁ a Dana ZICHOVÁ. *Psychomotorické hry pro děti s poruchami pozornosti a pro hyperaktivní děti*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-3627-7.
- [4] ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-7067-953-0.
- [6] DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-693-4.
- [7] DVOŘÁKOVÁ, Hana a Zdeňka MICHALOVÁ. *Využití psychomotoriky ve škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2004. ISBN 80-7290-157-5.
- [8] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [9] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- [10] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Význam hry, role pedagoga, cíl hry, soubor her. Praha: Grada, 2005. Pedagogika. ISBN 80-247-0852-3.
- [11] KURIC, Jozef. *Vývojová psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963.
- [12] LANGMEIER, Jozef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 80-247-1284-9.
- [13] MILLAROVÁ, Susanna. *Psychologie hry*. Praha: pyramida Panorama, 1978.
- [14] MIŠURCOVÁ, Věra, Jiří FIŠER a Viktor FIXL. *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

- [15] PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Vyd. 2. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.
- [16] SKALKOVÁ, Jarmila. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult. Praha: SPN, 1983.
- [17] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Model vývoje osobnosti.

Obrázek č. 2: Postavení psychomotoriky v systému vědních disciplín.

Obrázek č. 3: Schéma negativních reakcí organismu.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Rozložení dětí ve výzkumném souboru podle pohlaví – experimentální skupina

Tabulka č. 2: Rozložení dětí ve výzkumném souboru podle pohlaví – kontrolní skupina

Tabulka č. 3: Věková charakteristika výzkumného souboru – experimentální skupina

Tabulka č. 4: Věková charakteristika výzkumného souboru – kontrolní skupina

Tabulka č. 5: Rozdělení dětí podle rodinného zázemí – experimentální skupina

Tabulka č. 6: Rozdělení dětí podle rodinného zázemí – kontrolní skupina

Tabulka č. 7: Pretest - skóre dětí a počet chyb – experimentální skupina

Tabulka č. 8: Pretest - skóre dětí a počet chyb – kontrolní skupina

Tabulka č. 9: Posttest - skóre dětí a počet chyb – experimentální skupina

Tabulka č. 10: Posttest - skóre dětí a počet chyb – kontrolní skupina

Tabulka č. 11: rekapitulace výsledků experimentální skupina chlapci

Tabulka č. 12: rekapitulace výsledků experimentální skupina děvčata

Tabulka č. 13: rekapitulace výsledků kontrolní skupina chlapci

Tabulka č. 14: rekapitulace výsledků kontrolní skupina děvčata

Tabulka č. 15: Vyhodnocení 1. otázky

Tabulka č. 16: Vyhodnocení 2. otázky

Tabulka č. 17: Vyhodnocení 3. otázky

Tabulka č. 18: Vyhodnocení 4. otázky

Tabulka č. 19: Vyhodnocení 5. otázky

Tabulka č. 20: Vyhodnocení 6. otázky

Tabulka č. 21: Vyhodnocení 7. otázky

Tabulka č. 22: Vyhodnocení 8. otázky

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: Souhlas rodičů s provedením pedagogického experimentu

PŘÍLOHA P II: Pretest – tabulka ovoce + 30 úkolů

PŘÍLOHA P III: Psychomotorické hry

PŘÍLOHA P IV: Přepis rozhovorů

PŘÍLOHA P V: Anketa

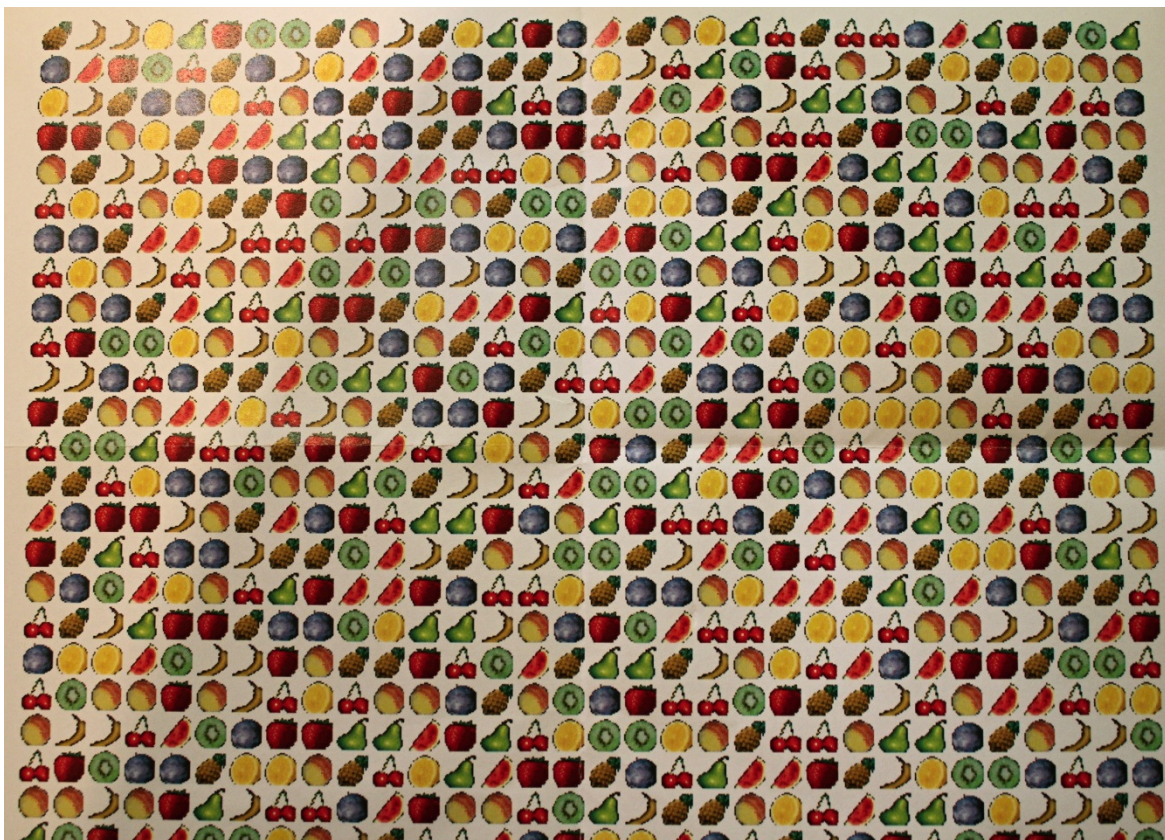
PŘÍLOHA PI: SOUHLAS RODIČŮ S PROVEDENÍM PEDAGOGICKÉHO EXPERIMENTU

SOUHLASÍM / NESOUHLASÍM,

aby se mé dítě zúčastnilo psychomotorických aktivit v rámci zpracování pedagogického experimentu k bakalářské práci Radany Bartoškové (studentka 3. ročníku oboru učitelství pro mateřské školy, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně).

Ve Zlíně.....

Podpis.....

PŘÍLOHA P II: PRETEST – TABULKA OVOCE + 30 ÚKOLŮ

1. Vyhledej mezi obrázky dva ananasy, které jsou vedle sebe.
2. Vyhledej na obrázku jahodu, která je pod banánem.
3. Vyhledej na obrázku tři dvojice kiwi.
4. Vyhledej mezi obrázky deset melounů.
5. Vyhledej na obrázku dvojici hrušek.
6. Vyhledej na obrázku třešně.
7. Vyhledej na obrázku trojici citronů.
8. Vyhledej na obrázku pět dvojic hrušek.
9. Vyhledej na obrázku švestku.
10. Napočítej deset jahod.
11. Vyhledej hrušku, která je vedle třešní.
12. Vyhledej na obrázku broskev.
13. Vyhledej na obrázku banán pod švestkou.
14. Vyhledej na obrázku dvojici broskví.
15. Vyhledej na obrázku kiwi, které má z obou stran meloun (z pravé i levé).
16. Vyhledej na obrázku tři dvojice jahod.

17. Vyhledej na obrázku sedm švestek a sedm jahod.
18. Vyhledej na obrázku dvě dvojice banánů a dvě dvojice kiwi.
19. Vyhledej na obrázku dvojici ananasu.
20. Vyhledej na obrázku dvojici hrušek, vedle které se nachází meloun.
21. V posledním, pravém sloupci vyhledej banán, hrušku a citron.
22. V pátém řádku z vrchu vyhledej dvojici jahod.
23. Vyhledej osmý řádek z vrchu i ze spodu.
24. Vyhledej tři dvojice ananasů.
25. Vyhledej v prvním, levém sloupci tři broskve.
26. Vyhledej pátý sloupec z leva i z prava.
27. Vyhledej dvojici hrušek, dvojici jahod a dvojici citronů.
28. Vyhledej pět libovolných dvojic.
29. Vyhledej tři melouny, které jsou u sebe.
30. Vyjmenuj všechno ovoce z obrázku.

PŘÍLOHA P III: PSYCHOMOTORICKÉ HRY

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 1 – Seznamovací hry (Jarní motivace)

Zahřátí organismu – při hudbě se děti libovolně pohybují, podmínka je, že se musí držet s jedním kamarádem za ruku.

1. Pošli květinu (15 minut)

S dětmi se posadíme do kruhu tak, aby se děti dotýkaly určitou částí těla. Vzhledem k tomu, že dětí bude v průměru kolem 12, je možné, že se dotýkají pouze rameny. Pokud jich bude méně a budeme mít k dispozici větší prostor, mohou se dotýkat chodidly.

Začnu já, představím se. Řeknu své jméno a libovolnou informaci o sobě (jaké jídlo mi chutná, zda mám domácí zvíře, sourozence...) a pošlu předmět po kruhu. Takto se vystřídají všechny děti.

Je možné použít obměnu. Děti si posílají předmět po kruhu a každé dítě poví jméno kamaráda, který sedí po levici.

Z toho důvodu, že by si děti nepamatovaly, komu předmět poslaly, volím variantu, že se bude posílat postupně po kruhu.

Dbám na to, aby se děti neustále dotýkaly.

Cíl: Seznámení dětí s mojí osobou, rozvoj paměti, zvyk na dotek kamaráda.

Hodnocení: Hra proběhla přesně podle zadání, nebyl žádný problém.

2. Vzpomínej (20 minut)

Děti stále sedí v kruhu, dotýkají se. Mají v ruce plyšovou napodobeninu květiny. Hru zahájím já, Řeknu své jméno a hračku předám dál. To dítě, které převzalo hračku řekne své jméno a jméno toho, od koho hračku dostalo. Každé další dítě vyjmenovává postupně děti, kterým hračka prošla rukama.

Děti se neustále vidí, přesto se stane, že si děti nevzpomenou na jméno kamaráda – poradíme.

Možná je obměna toho, že děti neříkají jména, ale například zvířata, nebo pro děti snadnější příjmení.

Cíl: Rozvoj paměti, pozornosti.

Hodnocení: Děti zvládly pouze variantu se jmény a příjmením. Nebyly schopny zapamatovat si zvířata i po častém opakování.

3. Mlád'átka (10 minut)

Děti mají na tabuli připraveny obrázky zvířecích mlád'at. Každé dítě si vybere jedno, za které se bude vydávat. Při hudbě se děti pohybují, snaží se chodit, běhat, skákat do rytmu. Jakmile se hudba zastaví, děti mají za úkol otočit se k nejbližšímu kamarádovi, podat si ruce a představit se, např. dobrý den, já jsem koťátko Terezka nebo ahoj, já jsem štěně Honzík.

Zde si všímám poruch v komunikaci, které dítě nechce druhému podat ruku, zda děti vyhledávají kamaráda nebo čekají, až někdo vyhledá je.

Cíl: Rozvoj hrubé motoriky, pozorování chování dětí, rozvoj paměti.

Hodnocení: Některé děti si nechtěly podat ruce, nepamatovaly si, které zvíře představují a co mají říci.

4. Relaxace – kočičí tlapky (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Jeden z dvojice se položí na podložku na záda a druhé dítě vytvoří podle předlohy z rukou „kočičí tlapky“. Těmi se postupně prochází po těle ležícího kamaráda (od nohou až k trupu). Po několika málo minutách se dítě obrátí na břicho a následuje masáž stejným způsobem, jako předtím.

Pustíme dětem relaxační hudbu, která je dětem blízká a uvolní atmosféru.

Cíl: Uvolnění dětí.

Hodnocení: Děti tato činnost velmi zaujala, uvolnily se, po činnostech byly klidné. Byla znát z některých dětí nervozita, dvě děti odmítly tuto činnost provádět – nechtěly cítit dotek druhého dítěte.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 2 – Kontaktní hry (Jarní motivace)

Zahřátí organismu – Děti se pohybují na hudbu jako zvířátka, vydávají zvířecí zvuky. Dbáme na to, aby se děti pohybovaly do rytmu a aby se nebály hlasově projevit.

1. Zvířátko a jeho mládě (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Jeden představuje dospělé zvíře a druhé jeho mládě. Úkolem mláděte je opakovat zrcadlově to, co dělá dospělé zvíře. Děti tedy musí stát naproti sobě. Pokud tedy dítě zvedne pravou ruku, dítě ji zvedne zrcadlově – čili levou. Děti se po chvíli prostřídají. Možné dětem pustit hudební doprovod.

Obměna – Děti provádí pohyby na stejnou stranu – dospělé zvíře zvedne levou ruku, mládě zvedne taktéž levou. Stojí stále čelem k sobě.

Cíl: Orientace pravá, levá strana, rozvoj spolupráce.

Hodnocení: První varianta proběhla naprosto v pořádku, obměna dětem činila potíže, i přes upozorňování si děti stále neuvědomovaly, že mají provádět pohyb stejně.

2. Šimrání jara (15 minut)

Děti se rozdělí do dvojic. Mají nachystány květiny z papíru. Jeden z dvojice má zavázané oči a druhý jej postupně papírovou květinou šimrá na třech místech na těle. Dítě, které mělo zavázané či poté musí postupně ukázat místa, na kterých bylo šimráno.

Obměna – Je možné přidat více míst. Možné použít pouze ruce a kamaráda na těchto místech pohládit.

Cíl: Rozvoj pravolevé orientace, pozornosti, pozorování chování a doteků.

Hodnocení: Děti zaujala hra, chtěly ji hrát déle. Tentokrát děti problém s dotykem neměly, zřejmě proto, že se jednalo pouze o letmý dotek.

3. Přenášení vajíček (15 minut)

Každé dítě si nafoukne balónek a vytvoří zástup tak, že si dají balónek na břicho a tlakem se opírají o předchozího hráče. Zástup se dá do pohybu a nesmí ani jeden balónek spadnout. Motivace – slepičky se snaží přenést vajíčka z jednoho kurníku do druhého. A proto, že slepičky nemají ruce, musí takto.

Obměna – Děti musí překonávat překážky - lavička, provazy...

Cíl: Rozvoj spolupráce, správné držení těla.

Hodnocení: Děti se při této hře velmi bavily, smály se. Nejdříve se dětem nedařilo, ale nakonec pochopily, že musí spolupracovat a ti, kteří jsou vepředu musí zpomalit, aby stíhali ti, kteří jsou vzadu. Překážky jsme nezařazovali, protože by obměna byla náročná.

4. Slepičky v kurníku (15 minut)

Děti si zahrají na slepičky a kohoutky v kurníku. Slepičky se položí na podložky a z každé strany se kolem nich postaví kohoutci. Na pokyn „kykyryký“ se slepičky musí k sobě přitisknout blíž, aby jim nebyla zima. Kohoutci postupují proti sobě, aby se prostor pro slepičky zmenšoval do té doby, dokud to bude možné.

Cíl: Podporovat kontakt mezi dětmi, přizpůsobit se situaci.

Hodnocení: Některé děti nebyly schopné se k sobě více přitisknout, ani pod vlivem ostatních dětí.

Relaxace: Při relaxační hudbě děti leží na zádech, klidně dýchají (dbáme na správné dýchání do břicha). Vyprávím dětem jarní příběh a děti si představují, že jsou včeličky a co všechno objevují. Nakonec dětem necháme 5 minut na to, aby se probudily a v klidu vstaly a začaly se věnovat volné činnosti.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 3 – Hry s provazem (lanem, švihadlem)

Zahřátí organismu - Honička s lanem - Vymezíme prostor a necháme v něm děti rozptýlit. Určené dítě se ujme lana a na pokyn začíná honit ostatní. Ten koho se dotkne se chytí lana a pokračují spolu v pronásledování volných hráčů. (5 minut)

1. Přetahování týmů (10 minut)

Skupina se rozdělí na dvě stejně početná družstva, přičemž každý z členů družstev dostane číslo od 1 výše. Mezi družstvy se připraví lano tak, že za každý konec jej uchopí jeden určený člen (oba mají stejné číslo). Přetahování začíná na signál. Další děti se přidávají tak, jak jsou vyvolávány čísly, přibíhají ze základní čáry, chytí lano a pomáhají svému partnerovi. Pokračuje se až do přetažení za danou linii, nejlépe při zapojení všech dětí.

Důležité je, aby děti byly rozehřáté z toho důvodu, aby si neublížily.

Cíl: Rozvoj spolupráce, pozornosti, hrubé motoriky.

Hodnocení: Tato hra byla pro děti atraktivní, vedla k povzbuzování ostatních dětí z týmu, vzájemně si pomáhaly, všechny děti se zapojily.

2. Vlaštovky (10 minut)

Na koberci je nachystáno lano, které je roztáhlé po celé délce herního prostoru. Hrají na klavír písničku Vlaštovky. Děti se pohybují jako ptáčci a jakmile přestanu hrát, děti se musí okamžitě seřadit na lano. Jako vlaštovky se dotýkají křídly.

Dáváme pozor, aby si děti při pohybu u hudby neublížily.

Cíl: Rozvoj pozornosti, rychlost.

Hodnocení: Tato hra měla pro děti význam toho, že se naučily písničku a dokázaly si vedle sebe těsněji stoupnout. Dětem v zápalu hry dotek nevadil, jen jednomu chlapci vadil.

3. Had leze z díry (20 minut)

Děti se rozdělí do dvojic a každá dvojice dostane švihadlo. Jejich úkolem je, aby jeden z dvojice tomu druhému provlékl švihadlo pod určitým kouskem oblečení. Všichni musí mít stejné podmínky. Poté se vystřídají ve dvojici a následně ještě prostřídáme dvojice, tentokrát účelně podle toho, kdo si koho vybírá do skupin nejméně.

Cíl: Rozvíjet kontakt dětí

Hodnocení: Děti svým chováním tuto hru ohodnotily jako nejlepší, velmi je hra bavila, smáli se. Ze začátku asi třetina dětí vyjádřila svůj nesouhlas s partnerem, ale nakonec jim nevadil.

4. Mušky (15 minut)

Využijí toho, že děti mají v herně žebřiny a společně navážeme lano tak, aby připomínalo pavučinu. Úkolem dětí je prolézt tak, aby se nedotkly lana. Jakmile si toto každá alespoň dvakrát vyzkouší, zavážou si oči šátkem a s pomocí kamaráda ve dvojici prochází znovu – kamarád naviguje.

Cíl: Rozvoj spolupráce, kontakt, důvěra v druhého.

Hodnocení: Děti měly v herně podmínky na to, aby se lano mohlo navázat tak, jak bylo v plánu. Děti hra zaujala, opravdu se každý snažil nedotknout se. Při navigování byl problém, protože některé děti měly problém s pravolevou orientací.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 4 – Hry s nafukovacím balonkem

Zahřátí organismu (5 minut) – Balonky jsou již nafouklé a děti si libovolně s balonky hrají, pinkají si s kamarádem nebo sami.

1. Obláčky (15 minut)

Děti se sami rozdělí do trojic a pinkají si balonek mezi sebou tak, aby se střídali. Stejně jako obláček, tak i balonek je lehký. Dáváme pozor, aby balonek nespádl.

Děti se poté mohou rozdělit na dvojice a zkusit si pinkat balonek ve dvojici nebo měnit polohy při pinkání. Sed, leh...

Cíl: Koncentrace, pomoc při padání balonku.

Hodnocení: Děti měly možnost si tuto činnost zkusit v průběhu zahřívání organismu, ovšem ne všechny děti tak učinily, proto se ze začátku některým dětem nedařilo, i když balonek létá pomalu.

2. Vajíčko nepadni (20 minut)

Děti vytvoří dvojice, jeden balonek stisknou mezi sebou a vzpaží. Otáčením vpravo nebo vlevo současně se snaží balonek neustále držet mezi sebou. Děti si mohou zkusit dát balonek mezi čely.

Cíl: Koncentrace, spolupráce

Hodnocení: Tato hra byla velmi náročná, dětem se nedařila.

3. Vaječina (20 minut)

Následuje za hrou Vajíčko nepadni. Hráči stojí naproti sobě a snaží se jej tlakem o břicho prasknout.

Cíle: Spolupráce

Hodnocení: Tato hra byla velmi oblíbená, chuť dětí prasknout balonek byla velká, proto do této hry daly všechno.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 5 – Hry s kelímky od jogurtů

Zahřátí organismu (10 minut) – Prasklý balonek – Obdoba klasické honičky, jen ten, kdo je určený má zdvihnutý prst a je jakoby jehla, ostatní jsou balonky, které si na hudbu spokojeně poletují po prostoru. Jakmile hudbu vypnu, honič honí a koho píchne prstem, ten s hlasitým výdechem uchází k zemi. Zachránit ho může jiný balonek tím, že k němu 5x hlasitě foukne.

1. Vznešení pávi (30 minut)

Děti mají k dispozici kelímky od jogurtů a sami si je na sebe skládají. A stejně jako pyšný páv se musí pohybovat vznešeně, aby mu kelímky nespadly. Po této činnosti se děti rozdělí do dvojic a skládají na sebe kelímky. Dvojice jednou prohodíme.

Cíl: Rozvoj koordinace pohybů, spolupráce

Hodnocení: Zábavná hra, která se protáhla až do konce hodiny. Děti hra zaujala.

2. Chyt' myšičku (20 minut)

Děti jsou rozděleny do dvojic. Každé dítě má kelímek a každá dvojice jeden tenisový míček. Sedí naproti sobě a míček si posílají. Nesmí se jej však dotknout rukou, musí míček chytit do kelímku.

Cíl: Koncentrace, orientace v trase míčku

Hodnocení: Tuto hru jsme bohužel nestihli.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 6 – Hry s novinami

Zahřátí organismu (10 minut) – každé dítě má 4 kusy novin – pod každou končetinou. Musí se pohybovat pouze po čtyřech a jen s pomocí novin.

1. Přeskákej potůček (10 minut)

Do prostoru herny rozmístíme noviny tak, aby byly na vzdálenost kroku dítěte. Děti po nich přecházení jako po kamíncích v potůčku.

Cíl: Koordinace pohybů

Hodnocení: Dětem noviny často klouzaly, proto se může hra jevit jako mírně nebezpečná.

2. Šnečku, Šnečku... (15 minut)

Každé z dětí si vezme jeden dvojlist papíru, klekne si na všechny čtyři a pohybuje se s novinami na zádech jako šnek se svojí ulitou. Pokud se děti potkají, navzájem si vymění noviny (ulity), které si musí předat v poloze na čtyřech.

Cíl: Spolupráce, koordinace pohybů

Hodnocení: Zdánlivě jednoduchá hra se nakonec ukázala jako obtížná. Děti si nedokázaly předat ulitu.

3. Sochaři (25 minut)

Děti se realizují podle fantazie a z pokrčených novin vytváří objekty. Ty si pak společně představíme.

Cíl: rozvoj fantazie, možnost spolupráce

Hodnocení: Možnost pro učitelku sledovat vztahy mezi dětmi.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 7 – Hry s dekami

Zahřátí organismu (10 minut) – Honička se záchranou na dece. Plaveme v moři a objeví se žralok – jediná záchrana je vlézt si na vor. Ale pozor, na voru smí být jen tři děti.

1. Převoz zvířátek (15 minut)

Děti se rozdělí do skupinek, dvě skupinky po 4 a jedna po 5 (ta má hru ztíženou). Vor uveze z jednoho ostrova na druhý pouze pár zvířátek, a tomu se musí děti přizpůsobit. Řeknu, kolik končetin smí být na voru a děti tak učiní.

Cíl: Rozvoj myšlení, spolupráce

Hodnocení: Myslela jsem si, že hra bude pro děti předškolního věku složitá, ale na-prosto s přehledem hru zvládly.

2. Hledači pokladů (15 minut)

Děti se ve skupinkách prohodí, ale Pour zůstane stejný. Jedno dítě si sedne doprostřed deky a je poklad. Ostatní hráči uchopí deku a snaží se pohybovat po prostoru. Děti se na dece musí vystřídat.

Cíl: Spolupráce

Hodnocení: Děti si hru oblíbily, hráli jsme ji ještě mimo vymezený čas.

3. Chycená rybka (20 minut)

Děti se opět ve skupinkách prohodí. Tentokrát je jedno dítě ryba a ostatní, kteří drží deku – síť s rybou jsou rybáři. Rybka leží nehybně a rybáři si rybku prohlížejí zvedáním deky. Všechny děti se musí stát na chvíli rybkou.

Cíl: Důvěra v kamarády, spolupráce

Hodnocení: Děti zprvu nepochopily, co je úkolem, ale po předvedení již bylo vše v pořádku.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 8 – Hry s padákem

Zahřátí organismu (5 minut) – Všechny děti drží oběma rukama padák za okraje. Položím míč na padák poblíž okraje. Snahou všech dětí je udržet míč při okraji padáku (pozor aby nevypadl) a zároveň ho rozpohybovat kolem dokola. Pokud se to podaří, vznikne „mexická vlna“

1. Vesmír (15 minut)

Děti stojí okolo padáku a drží oběma rukama poutka padáku. Vhodím na padák malý míček. Děti se snaží pohybovat padákem (vesmírem) tak, aby míček (planeta) skončil v otvoru uprostřed padáku (v černé díře).

Cíl: Spolupráce

Hodnocení: Hra na zjištění sociálních rolí ve třídě (kdo je vůdce...)

2. Výměna barviček (15 minut)

Děti stojí kolem padáku, každé drží jeho okraj u jedné z barev. Chodí dokola a říkají: „Hádej, hádej hadači, která barva nestačí? Kterápak se změnit má? A bude to, a bude“

to: ČERVENÁ.“ Při vyřknutí určené barvy (např. červené) se všechny děti zastaví, vzpaží (nafouknou padák). Děti stojící u vybrané barvy se pustí a podběhnutím pod padákem si vzájemně vymění místa. Pozor na srážku dětí pod padákem!

Cíl: Rozvoj pozornosti, orientace v prostoru

Hodnocení: Děti byly absolutně unešené padákem, hra se dařila dobře.

3. Vánek, Vítr, Hurikán (15 minut)

Jedno z dětí si libovolně lehne či sedne doprostřed padáku, ostatní děti klečí, drží poutka padáku a dělají větríky, které vzdouvají nejprve malé a stále větší mořské vlny kolem velryby uprostřed. Vystřídat by se měly všechny děti.

Cíl: Zklidnění organismu.

Hodnocení: Ze začátku děti byly nesmělé, ale jakmile jsem sama předváděla hurikán, děti stud okamžitě přešel.

4. Chůze po mořských vlnách (10 minut)

Děti se rozstoupí kolem padáku, uchopí jej oběma rukama a dřepnou si. Mírně rozvlní padák. Postupně všechny děti přejdou po vlnách moře.

Cílem: Odstranění pocitu strachu.

Hodnocení: Jako všechny ostatní hry s padákem děti zaujala, byl problém ukončit celou lekci.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 9 – senzomotorická cvičení

1. To jsem já (25 minut)

Každé dítě dostane kus papíru z role a fixu. Pokusí se samo nakreslit svoji siluetu a následně jinou barvou kamarád obkreslí siluetu skutečnou. Po každé siluetě zhodnotíme, co děti nakreslily.

Cíl: Vnímání sama sebe

Hodnocení: Děti byly velmi překvapené, jaké jsou rozdíly mezi siluetami.

2. Popelka (20 minut)

Děti si zavážou oči šátkem. Mají v miskách připravený materiál, která mají zkoumat pomocí hmatu. Nikomu nic nesdělují. Musím však děti upozornit na prožitky příjemné i nepříjemné.

Cíl: Odbourávání strachu a důvěra druhé osobě

Hodnocení: Děti nevydržely být v klidu ani zticha, komentovaly každý materiál.

3. Vjezd do tunelu (15 minut)

Děti vytvoří zástup a z něj tunel tak, že provedou vzpor klečmo. Vyberu dva hráče, kteří budou tunelem prolézat. Kdyby zbyl čas, určím další děti.

Cíl: Rozvoj motoriky.

Hodnocení: Děti se chtěly prostřídat všechny, byla jsem nucena vniknout do programu paní učitelky.

Psychomotorická cvičení (60 minut)

Hodina 10 – Chůdy

Zahřátí organismu (15 minut) – samostatná chůze na chůdách (Mateřská škola měla možnost sehnat malé chůdy pro celou skupinu dětí) Důležité je, aby si chůzi nejdříve dostatečně procvičili.

1. Překážky (45 minut)

Tuto hodinu jsem koncipovala jako nácvik chůze na šlapátkách. Po tom, co děti zvládnou chůzi, mohou se pustit do složitějších úkolů:

- přešlapují lano
- kopou do míčku
- rovnováha na jedné noze / šlapátku

Každou hodinu jsme se přivítali v kruhu, pověděli si, co se bude ten den dělat. Na konci lekce jsme se opět posadili do kruhu a pověděli si o zážitcích, o tom, co se komu líbilo.

Pravidlo bylo stanoveno takové, že mluví jen ten, která má v ruce kamínek. První čtyři lekce toto děti nedodržovaly, ale následně pochopily, že se neuslyší a že je zajímavá názor kamaráda.

PŘÍLOHA P IV: PŘEPIS ROZHOVORŮ

Doslovně přepsané strukturované interview z diktafonu s učitelkami mateřských škol.

Učitelky byly vybírány náhodně se souhlasem ředitelek daných mateřských škol a se souhlasem o zveřejnění.

Učitelka 28 let, praxe 8 let (vystudována střední škola pedagogická a studuje učitelství pro první stupeň dálkově)

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Ano, dokonce máme ve škole takový předmět, ale je to spíš taková oddechovka. Mám pocit, že je to spíš na vyplnění času mezi jinými přednáškami. Seznámili nás s teoretickou i praktickou částí předmětu. Myslím, že psychomotoriku máme jen jeden semestr, což určitě stačí.

Můžete mi prosím říci, co si tedy představujete pod tímto pojmem?

Psychomotorická cvičení jsou cvičení, která působí na komplexní rozvoj člověka, teda na fyzickou a psychickou složku člověka.

Využíváte sama tato cvičení v pohybových chvílích? Jestli ano, tak jak?

Tak určitě. A myslím si, že i jiné učitelky, aniž by věděly, že se jedná přímo o psychomotoriku. Často pracuji třeba s vršky od PET lahví, provazy.

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

Jo jo, to jsou ty vršky od petek třeba. Jinak nevím, jestli je netradiční náčiní třeba šátek, ktuhy. Ale to asi ne no. Jiné ne-e.

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

Tak vybírám takové hry, kdy se musí třeba rozdělit do skupin nebo se prostě na něčem domluvit. To pak učitelka pozná, kde je problém, nebo kdo má problém v komunikaci. Otázka

je, jestli se to dá ještě odbourat, protože jestli ten kontakt jak tělesný nebo i komunikační nemají doma, my už s tím moc neuděláme. Samozřejmě že jsou vidět pokroky, ale po prázdninách zase musíme pracovat jakoby odznova. Dále pak v komunitním kruhu, kde děti vedu ke společným diskuzím a rozhovorům, ale to je taky těžké, protože jak pořád děti sedí u televize a nepovídají si s rodiči ani jinými příslušníky rodiny, tak nemají dostatečnou slovní zásobu a moc si prostě nepovídají. Pak se to dá pozorovat ve volné hře samozřejmě, ale ta se čím dál víc omezuje na hraní jednotlivce se mi zdá.

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

No tak já už kurz teda jakoby mám. Akorát na něj nemám papír. Ale nemyslím si, že by mě obohatil o něco jiného. Zásobník her mám ze školy a troufám si říct, že bych byla schopna vymyslet i sama další hry.

Všímáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Určitě některým dětem není příjemné, pokud na sebe musí sahat nebo si zasahují do své intimní zóny. Těžko říct, zda je to zapříčiněno nějakými problémy v rodině nebo nevím čím, každopádně se to já osobně snažím citlivě odbourávat, protože mám pocit, že v dalším životě by to tyto děti měly těžší. Samozřejmě nikoho nenutím do věcí, které nechtějí dělat, ale snažím se je tak motivovat, aby to zvládly.

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

No určitě, stejně jako jiné hry. Prostě to ale celé závisí na učitelce, jak se k tomu postaví. Pokud je učitelka sama málo komunikativní, tak je to na nic a samozřejmě to tak bude vypadat i v její třídě... Málo rozvinutá slovní zásoba, děti nemluví, nebo se spíš stydí mluvit s kuchařkou třeba, nebo s uklízečkou. To jim pak znesnadní jejich další život.

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

Mám dojem, že nic takového nemáme. Mám probrané všechny knihy, ale co se týče samostatně psychomotoriky, tak vážně asi ne. No je tady hodně knih, ale polovinu považuji za neúčelné. Nějaká brožurka s psychomotorickými hrami by vůbec nebyla na škodu.

Učitelka 36 let, praxe 15 let (vystudována střední škola pedagogická)

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Jo, myslím, že bych dokázala vysvětlit, co to znamená.

A můžete mi prosím říci, co si tedy představujete pod tímto pojmem?

Jsou to takové ty aktivity, kdy procvičujeme jak tělo, tak i mysl dítěte... Že tím vlastně rozvíjíme celého člověka. Musí i toho přemýšlet a zároveň se hýbat.

Využíváte sama tato cvičení v pohybových chvílích? Jestli ano, tak jak?

Jo. Tak to je jedna z nejdůležitějších věcí, ne? Jako procvičit tělo a zároveň, aby u toho děti přemýšlely. Že to nejsou jen nějaké bezduché hoňky nebo tak, ale třeba aby našly barvu, nebo nějakou věc. Aby třeba něco roztřídily a tak prostě.

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

Netradiční? To asi ani ne. Jako ty klasiky, jako je lavička, švihadla, šátky, stuhy... to jo. Ale nějaké jako vyloženě netradiční fakt ne.

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

No vedu je k tomu, aby spolu mluvily, třeba když mají nějaký společný úkol. To dostávají často, aby spolu byli schopni mluvit vůbec. Mezi sebou jim to nedělá problémy, ale když mají jít něco vyřídit do druhé třídy, tak vůbec neví, co mají říkat. Já to s nima trénuju, ale tak to je těžko, to za jeden rok stoprocentně natrénovat nejde jako. Taky v těch hrách to trénujeme. Máme i taková pravidla, že spolu hezky mluvíme, pomáháme si, nejsme na sebe zlí a tak.

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

No jako nejsem schopná si představit, co by se tam dělalo. Ale pokud by to byl jako vyloženě praktický seminář, tak jo.

Všímáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Jo, a zdá se mi, že je toho čím dál víc. Dneska mi přijdou takoví rozmazlení, že třeba toho se za ruku nechytí, nebo ne, on se stydí nebo se bojí, že to nezvládne. Já se jim jako snažím říct, že se není čeho bát, ale víte jak to je, rámcový program říká nenutit, tak nenutím (smích).

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

No každá hra asi může, proč by ne. Sama myslím, že pokud á být hra nejpřirozenější činnost u dětí ve školce, tak by měla být častá a právě v té přirozené činnosti se učí fungovat ve skupině dětí.

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

Mmmm, ne, já myslím, že ne. Mám jít pohledat? Ne ne, nemusíte, ptám se jen jestli o nějaké víte. No tak to nevím, všechny knížky jsou zahrabané v kabinetu a nemám moc času se v nich přehrabovat, udělala jsem si svoje zásobníky a to mi stačí.

Učitelka 49 let, praxe 22 let (vystudována střední škola pedagogická, pracovala jednu dobu jako učitelka v MŠ v Německu)

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Jsem, ale v podstatě až díky tobě, když si s tím přišla, že o tom budeš mít bakalářku. Nechávala sis tady nějaké knihy o psychomotorice a já jsem si je ve volné chvíli četla. Pro mě to byl zase nějaký posun dopředu a už si tady mezi těma mladýma nepřipadám jako takový nevzdělanec (smích). Já se ráda přiučím něčemu novému. Moc se mi líbily hry s těma netradičníma pomůckami. Dokonce jsme si kupovaly ten padák, ale však to víš, používala si ho. Chtěla jsem prosadit i jiné pomůcky, ale na to teď nemáme peníze a ze svého to kupo-

vat nebudu, ale mně se to líbí. Používáme i pivní tácky, vršky od flašek už tu byly, nějakou dobu už rodiče nabádáme, aby nosili kelímky od jogurtů. Bylo to moc fajn, co si s dětmi dělala a pro ně to bylo takové zpestření, mám pocit, že i atmosféra tu byla suprová. Děti byly zvědavé, s čím novým zase přijdeš.

Můžete mi prosím říci, co si tedy představujete pod tímto pojmem?

Tak přečetla jsem si, že jako hlavní prvek je vlastně radost z toho pohybu. Samozřejmě že i procvičení motoriky, ale prostě někde jsem četla, že je to taky ke zlepšení vztahů a klimatu ve třídě. A myslím si, že to přesně splnilo ten účel. Byla tady vážně příjemná atmosféra.

Tedy využíváte sama tato cvičení v pohybových chvilkách? Můžete mi zopakovat, jak?

Jasně, vlastně používáme ty tácky pivní, u toho se musí moc soustředit a taky spolupracovat, když je na sebe skládají, to samé vlastně i s těma kelímkama. No a ten náš oblíbený padák, to je suprová věc. Toto by fakt měla mít každá třída. S tím se dá dělat milion věcí a hlavně je to pro děti pořád nové, takže snadnějc udrží pozornost.

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

No to jen ten padák. Na ostatní náčiní nejsou peníze. Ale tak to je problém všech mateřských školek. Jinak bych moc ráda využívala takové pomůcky. Hlavně pro děti by to nebylo tak stereotypní, že? Ale tak taky je tu otázka bezpečnosti, ale tak to už je zase o něčem jiném.

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

No zjistila jsem, že na to ty hry z té knihy psychomotorika jsou perfektní. Ve velké míře právě v těch hrách. Ale tak samozřejmě toto je jeden z prvotních cílů. Aby po skončení docházky do školky byly schopné komunikovat a nebály se kontaktu. Takže vlastně v každé chvíli je motivujeme, aby spolu komunikovaly.

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

Joooo, tak to určitě. Ráda bych se dověděla o dalších hrách a pomůckách. Věřím, že toto by přínos byl. Ono hlavně mi přijde, že dneska toho pohybu mají děti málo a už to mizí i ve školkách. Vůbec bych nebyla proti, kdyby třeba pro ty, kteří by chtěli by mohl být například místo spaní takový kroužek. Já si myslím, že i rodiče by uvítali, kdyby jim děti domů přišly unavené (smích). Ale toto by si musel vzít na starost někdo mladý, protože já už toho taky moc nevydržím. Už třeba když jdeme někam na výlet.

Všímáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Možná někdy ano. Ale spíš je to o tom, že se stydí nebo se bojí, že něco nezvládnou.

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

Jasně, dyť je to jeden z cílů u těch psychomotorických her, no ne?

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

Ne, ale abych byla upřímná, okopírovala jsem si to, cos tady nosila. Dneska už si třeba vymýšlím vlastní motivaci a obměny a děti to pořád berou jako úplně novou hru. Hm, teď mě napadlo, že by bylo dobré, předvést rodičům na naší akademii ukázky, třeba s těma táckama, myslím, že by je to pobavilo (smích).

Učitelka 45 let, praxe 12 let (vystudována střední škola pedagogická, po škole pracovala jako učitelka pouze tři roky, poté měla kvůli nemoci manžela pauzu a nyní učí přes šest let)

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Víte, že ani ne? Jakoby v hlavě mi lítají různé definice, ale když si vlastně rozložím to slovo, tak to bude asi mít spojitost s psychikou a pohybem. Možná pohyb s nějakým psychickým rozvojem. Nevím.. Nějak třeba komunikace? Nebo spolupráce.

Využíváte sama taková cvičení v pohybových chvílkách? Jestli ano, tak jak?

Jako snažím se. Naši vůbec neumí spolupracovat, přišli od malošů a to je těžko, ale jak říkám, snažíme se. A jak.. No tak skupinovým cvičením třeba nebo nějakými skupinovými činnostmi. Oni to ale neradi dělají, raději si zalezou tam do koutku. Ale kluci to mají lepší, ti si vytáhnou stavebnici a komunikují. Holky ani v té kuchyňce moc ne no. Ale tak musíme je připravovat na školu a tam to prostě budou potřebovat. I když na ně občas křičíme, myslíme to jenom dobře.

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

Netradiční nee.. Spíš takové ty normální, co jsou v každé školce. Kruhy, stuhy a tak.

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

Jako nejčastěj v komunitním kruhu. Aby si se mnou povídali. Mezi sebou ani moc ne, teda v těch řízených činnostech. Maximálně u výtvarné práce pokud je společná. Ted' mě toho moc nenapadá.

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

Asi jo, pokud by to bylo hrazené ze školky. Není zlé se naučit něco nového, že jo?

Všímáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Jo, když něco dělají, holky se strašně stydí. Kluci jsou v pohodě. Nebo když se mají rozdělit do dvojic holka – kluk, tak nechtějí. Chtějí být raději holka – holka, kluk – kluk.

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

Jestli si to představuju dobře, tak určitě. Musím si o tom něco najít na internetu. Snad tam něco najdu.

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

To nevím, používám ty, na které jsem zvyklá, moc se nepouštím do novot. Mám pocit taky, že ty nové za moc nestojí. Ale tak mohla by být na školce, to zas proč ne.

Učitelka 56 let, praxe 35 let (vystudována střední škola pedagogická)

Jste seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

No jako s takovým pojmem ne, ale asi bych si mohla nějak přeložit.

Můžete mi tedy říci, co si pod tímto pojmem představujete?

Tak psycho a motorika. Motorika jasně – pohyb a psycho... Jakože asi to působí na tu psychiku? Že se něco nového učí třeba.

Využíváte sama tato cvičení v pohybových chvílích? Jestli ano, tak jak?

Jo, tak vždycky se při hře něco naučíme. Třeba čísla, barvy, ale ještě klidně i spolupráci s kamarádem.

Využíváte při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

A co je netradiční? My jako nic netradičního nemáme. Nebo aspoň u mě ve třídě. Ale nevím o tom, že by kolegyněky něco co není normální používaly.

Jakým způsobem podporujete u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

Tož různě. Třeba je motivuji, ať společně něco vymyslí. Většinou se jim teda nechce, ale stejně se na něčem domluvit musí.

Byla byste ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

Já už ne, to ať nechají těm mladým (úsměv). Co se mnou už, dyť já už to mám do důchodu za pár.

Všimáte si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Ano, je to zvláštní, ale poslední roky čím dál víc. Klukům vadí, že se musí s holkama držet za ruku třeba, nebo se nějak jinak chytit. Ten tělesný kontakt je celkem problém no.

Myslíte si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

Já moc nevím, co to jsou psychomotorické hry, ale tak snad ano, když se mě na to ptáte (smích).

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíte si, že je taková brožura přínosná?

Jéj, tak to nevím, můžeme se jít podívat. A myslím, že by byla přínosná, protože třeba já o tom nic nevím (smích).

Učitelka 22 let, praxe 1 rok (vystudována střední škola pedagogická, nyní na mateřské dovolené)

Jsi seznámena s pojmem PSYCHOMOTORIKA?

Jo, ale jen tak okrajově. Měli jsme to na střední v předmětu dramaturgie.

Můžeš mi prosím říci, co si tedy představuješ pod tímto pojmem?

No tak jsou to činnosti, kde je důležitá radost z pohybu. Musí tyto činnosti zvládnout každý, aby neměl strach z pohybu třeba na základní škole.

Využíváš sama tato cvičení v pohybových chvílích? Jestli ano, tak jak?

Ani moc ne, vím, že jsme hodně používali nějaké zvláštní pomůcky a ty jsme ve školce neměli.

Využíváš při pohybových aktivitách netradičního náčiní? Jestli ano, jakého?

Nee, jako nevím. To je strašně těžké, to musíš pořád dávat pozor, aby se jim nic nestalo. To jako nejde, aby na netradičním náčiní byli všichni. Přece jenom jich tam máme 27, že?

Jakým způsobem podporuješ u dětí komunikaci a kontakt mezi sebou?

Musím s nimi mluvit, sami by nezačali. Mezi sebou komunikují jen při volné hře, do toho se snažím nezasahovat.

Byla bys ochotna absolvovat psychomotorický kurz?

Tak klidně. Je dobré mít něco na papíře. Vždycky je to k dobru.

Všímáš si, zda děti mají zábrany při aktivitách s ostatními dětmi? Jestli ano, jaké?

Myslím, že ani ne. Nebo se mi to teď nijak nevybavuje.

Myslíš si, že psychomotorické hry mohou ovlivnit interpersonální vztahy?

Joo, asi jo. Nás na střední to taky tak nějak utužilo (smích).

Vlastní vaše mateřská škola brožuru s psychomotorickými činnostmi? Myslíš si, že je taková brožura přínosná?

To jsem si za ten rok nestihla zjistit, nepotřebovala jsem to. Přínosná by mohla být pro ty, kteří neví o co jde.

PŘÍLOHA P V: ANKETA

Dobrý den,

jmenuji se Radana Bartošíková a studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně obor Učitelství pro mateřské školy již třetím rokem. Byla bych velmi ráda, kdybyste si našli tři minuty svého času na vyplnění malé ankety, jejíž výsledky zveřejním ve své bakalářské práci, která nese název VLIV PSYCHOMOTORIKY NA INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU. Vše je anonymní. Děkuji za váš čas.

1. **Znáte pojem psychomotorika? ANO NE**

2. **Myslíte si, že mají děti dostatek pohybu mimo mateřskou školu?**
ANO NE

3. **Myslíte si, že mají děti dostatek pohybu v mateřské škole?**
ANO NE

4. **Uvítali byste více pohybových aktivit v rámci běžného program v mateřské škole?**
ANO NE

5. **Uvítali byste zájmový pohybový kroužek v rámci mateřské školy? (v době po odpoledním odpočinku)**
ANO NE

6. **Máte ponětí o vztazích mezi dětmi ve třídě? ANO NE**

7. **Myslíte si, že učitelka pomáhá dostatečně rozvíjet vztahy mezi dětmi?**
ANO NE

8. **Myslíte si, že by pohybové činnosti navíc mohly mít pozitivní vliv na vztahy mezi dětmi?**
ANO NE